

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВЛАДА
05 Број: 050-2599/2023-1
31. март 2023. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 31.03.2023

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	050-631/23		

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БЕОГРАД

Влада, у складу са одредбом члана 23. Закона о званичној статистици („Службени гласник РС”, број 104/09), упућује Народној скупштини Извештај о реализацији Програма званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године, који је Влада усвојила на седници од 30. марта 2023. године.

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић

4100323.004/21

ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА ЗВАНИЧНЕ СТАТИСТИКЕ У ПЕРИОДУ ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ

I. УВОД

Одредбама Закона о званичној статистици („Службени гласник РС”, број 104/09 и 24/11) предвиђено је да се активности званичне статистике заснивају на петогодишњем програму званичне статистике и годишњим плановима званичне статистике. Програм званичне статистике за петогодишњи период доноси Народна скупштина Републике Србије, а План званичне статистике Влада Републике Србије. Оба документа објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

У јуну 2015. године Народна скупштина усвојила је Одлуку о Програму званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 55/15 – у даљем тексту: Програм). На основу Закона о званичној статистици и Одлуке о петогодишњем програму, Влада Републике Србије је донела одговарајуће уредбе о утврђивању годишњих планова, за сваку календарску годину посебно.

Републички завод за статистику (РЗС), као главни координатор статистичког система, припрему Програма и планова званичне статистике и њихову реализацију спроводи у сарадњи са другим одговорним произвођачима званичне статистике, надлежним за одређење статистичке области.

Програмом су дефинисане активности којима се постиже хармонизација статистичких истраживања и индикатора са међународним стандардима, пре свега са стандардима Европског статистичког система и Европске уније. Поред тога, производњом квалитетних, поузданих, правовремених и лако доступних података, задовољавају се захтеви широког круга корисника.

Саставни део Програма, у складу са одредбама Закона, јесте Стратегија развоја званичне статистике у Републици Србији за период од 2016. до 2020. године. Стратегија је дефинисала визију и мисију званичне статистике и основне стратешке циљеве бржег развоја званичне статистике у правцу хармонизације методологија, стандарда и добре статистичке праксе, као и основу за добијање најзначајнијих статистичких показатеља и повећање њихове упоредивости са статистичким подацима европских и других земаља.

Поред тога, Програм је садржао:

- преглед очекиваних резултата званичне статистике по областима са подацима о њиховој периодичности и планираним активностима,
- преглед најзначајнијих инфраструктурних и развојних активности које не могу да се сврстају у одређене области,
- списак одговорних произвођача званичне статистике са областима статистике за које су надлежни и
- очекиване проблеме и услове за реализацију програма.

На основу Закона о званичној статистици, по истеку последње године предвиђене за остварење Програма, Републички завод за статистику припрема Извештај о реализацији Програма, који доставља Влади на разматрање и одлучивање, а Влада упућује Извештај Народној скупштини.

II. РЕАЛИЗАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЗВАНИЧНЕ СТАТИСТИКЕ У ПЕРИОДУ ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ

1. Званична статистика у Републици Србији

Систем званичне статистике, као део информационог система сваког демократског друштва, дефинише се као систем квантитативних показатеља добијених на основу јединствених методологија, дефиниција, класификација и организације статистичких истраживања и активности на бази јединствених програма и планова. Најважнији задатак званичне статистике јесте да пружи реалну слику друштвених и економских кретања у земљи и да обезбеди поуздану основу за анализу и доношење одлука на разним нивоима друштва, од државне управе и других институција, преко пословних субјеката, све до заинтересованих грађана. Основне вредности званичне статистике, поред осталог, произлазе и из документа донетих од стране Уједињених нација – Основни принципи званичне статистике и Европске комисије – Кодекс праксе европске статистике.

Усаглашавање званичне статистике са међународним статистичким стандардима, класификацијама и методологијама, као и прихватање добре статистичке праксе других земаља, саставни су део интензивних активности Републике Србије у оквиру процеса приступања Европској унији, односно процеса стабилизације и придруживања и процеса приступних преговора. У том смислу, обезбеђивање квалитетних и међународно упоредивих показатеља и остваривање хармонизације са статистичким стандардима, пре свега Европског статистичког система, у периоду на који се односи петогодишњи статистички програм, представљали су основна стратешка опредељења система званичне статистике Републике Србије.

Имајући у виду значај званичне статистике, Република Србија је, уз подршку Европске уније, уложила значајне напоре у правцу прилагођавања нашег статистичког система међународним стандардима. Развој званичне статистике повезан је и са процесом приступања ЕУ, односно са критеријумом способности преузимања обавеза из чланства у ЕУ (Поглавље 18 – Статистика), као и са праћењем показатеља испуњавања економских критеријума за чланство и преговорима у оквиру тог процеса. Поред тога, обавезе званичне статистике произилазе и из односа са другим међународним институцијама, као што су Уједињене нације и њене организације, Међународни монетарни фонд, Светска банка, OECD и др.

Полазећи од препорука Уједињених нација и Европске уније, утврђен је правни, институционални и програмски оквир за прикупљање, производњу и дисеминацију података и информација и организацију система званичне статистике. Систем званичне статистике Републике Србије чине Републички завод за статистику, као главни координатор система, и Народна банка Србије, као и остали одговорни произвођачи званичне статистике наведени у Програму.

Републички завод за статистику је, у складу са Законом, главни произвођач и дисеминатор података, одговорни стручни носилац, организатор и координатор система званичне статистике и представља званичну статистику Републике Србије у међународном статистичком систему.

У Програму је конкретно наведено да је Републички завод за статистику – надлежан за највећи део статистике реалног сектора и део екстерног сектора (извоз и увоз робе и др.), док је Народна банка Србије – надлежна за монетарну и финансијску статистику и статистику екстерног сектора.

У реализацији Програма, осим Републичког завода за статистику и Народне банке Србије, учествовали су следећи остали одговорни произвођачи званичне статистике:

- Министарство финансија – надлежно за део статистике државних финансија;
- Министарство унутрашњих послова – надлежно за део из области саобраћаја, криминалитета, азиланата и илегалних миграција;
- Министарство правде и Републичко јавно тужилаштво – надлежни за део из области правосуђа;

- Министарство пољопривреде и заштите животне средине и Агенција за заштиту животне средине – надлежни за део из области пољопривреде, безбедности хране, биланса хране, шумарства и заштите животне средине;
- Министарство здравља и Институт за јавно здравље Србије – надлежни за јавно здравство и здравље;
- Министарство рударства и енергетике – надлежно за део енергетске статистике;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја – надлежно за део статистике образовања и доживотног образовања, као и за део статистике науке, технологије и иновација;
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Републички завод за социјалну заштиту – надлежни за део статистике социјалне заштите;
- Министарство омладине и спорта и Републички завод за спорт – надлежни за део из области статистике спорта;
- Министарство привреде – надлежно за дефинисање и израчунавање дела индикатора из области регионалне статистике;
- Републички геодетски завод – надлежан за Националну инфраструктуру геопросторних података;
- Национална служба за запошљавање – надлежна за део из области тржишта рада;
- Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање – надлежан за статистику пензијског и инвалидског осигурања;
- Републички фонд за здравствено осигурање – надлежан за статистику обавезног здравственог осигурања и безбедности и здравља на раду;
- Народна библиотека Србије – надлежна за статистику издавачке делатности, и
- Завод за проучавање културног развоја – надлежан за део статистике културе.

Посебно место у систему званичне статистике има Савет за статистику Републике Србије, чија је улога дефинисана Законом и који је учествовао у изради и усвајању предлога програма и других стратешких докумената, као и у праћењу њихове реализације.

2. Основне активности, мисија и визија званичне статистике

Стратегија развоја званичне статистике у Републици Србији за период од 2016. до 2020. године дефинисала је основне активности, мисију и визију званичне статистике.

Основне активности званичне статистике односе се на:

- прикупљање, обраду и дисеминацију статистичких података и информација који су квалитетни и доступни, под истим условима, корисницима;
- очување и јачање позиције и стручне независности званичне статистике;
- јачање поверења у званичну статистику, како домаће тако и међународне јавности, и
- активну међународну сарадњу и учешће у раду релевантних домаћих и међународних институција.

Основна мисија званичне статистике, дефинисана Стратегијом развоја званичне статистике у Републици Србији за период од 2016. до 2020. године, јесте обезбеђивање релевантних, непристрасних, поузданих, правовремених и међународно упоредивих статистичких показатеља. Координација одговорних произвођача званичне статистике и активно учешће у међународној статистичкој сарадњи омогућавају да објављени резултати званичне статистике задовоље потребе доносилаца одлука, истраживача и других корисника и да исти буду основ за праћење и усмеравање политика у области економије и друштва, као и политика повезаних са процесом придруживања

Републике Србије Европској унији. Прикупљање, обрада и дисеминација статистичких података врши се уз неопходно коришћење методолошких и организационих знања, статистичких стандарда, модерне технологије, заштиту статистичке поверљивости, оптимално коришћење ресурса, оптерећење давалаца података на разумном нивоу и доступност података корисницима под истим условима.

Визија званичне статистике у овом периоду је била следећа:

Систем званичне статистике Републике Србије, јачањем стручних и инфраструктурних капацитета и усвајањем и применом најбоље статистичке праксе, треба да постигне висок степен усклађености са међународним статистичким стандардима, као и висок ниво квалитета објављених статистичких података и стеченог поверења даваоца и корисника података.

Остваривање дате мисије и визије званичне статистике заснивало се на:

- производњи и објављивању квалитетних статистичких података, уз примену најбољих међународних искустава у погледу метода прикупљања, обраде и дисеминације података, те начела ефикасности, усмерености према корисницима и сталног унапређења људских потенцијала;
- међусобном поверењу свих учесника у статистичком систему, односно корисника података, давалаца података и произвођача званичне статистике, и
- сталној сарадњи произвођача званичне статистике у земљи и иностранству.

3. Реализација основних стратешких циљева

Основни стратешки циљеви дефинисали су приоритетне правце деловања и резултате које тим деловањем званична статистика треба да постигне. Основни стратешки циљеви дефинисани Стратегијом развоја званичне статистике у Републици Србији за период од 2016. до 2020. године били су следећи:

1. развој система званичне статистике и усаглашавање статистичких стандарда и праксе са међународним стандардима и праксом, пре свега Европске уније,
2. унапређење производње статистичких података уз обезбеђивање високог степена међународне упоредивости резултата,
3. унапређење сарадње и координације унутар система званичне статистике Републике Србије,
4. јачање поверења у званичну статистику кроз сарадњу са даваоцима и корисницима података и
5. обезбеђивање одговарајућих кадровских ресурса у систему званичне статистике.

У годишњим извештајима Европске комисије, у делу који се односи на Поглавље 18 – Статистика, указује се да је Република Србија остварила напредак у примени препорука у области статистике: значајно је побољшана компилација макроекономске статистике у складу са Европским системом рачуна (ЕСА) 2010, а такође је наставило да се побољшава достављање статистичких података Евростату.

3.1. Развој система званичне статистике и усаглашавање статистичких стандарда и праксе са међународним стандардима и праксом, пре свега Европске уније

Основни стратешки циљ Програма је усаглашавање са захтевима међународног статистичког система, пре свега ЕУ, у погледу количине статистичких показатеља, рокова објављивања и примењених методологија. У том смислу, коришћење статистичких стандарда: методологија, појмова, дефиниција, класификација и номенклатуре, као и процедура за обрачун статистичких показатеља, представља основ за упоредивост података званичне статистике, пре свега, са подацима Европског статистичког система, односно њихову релевантност и валидност са аспекта правних прописа и методолошких правила и препорука ЕУ. У овом процесу коришћено је искуство и позитивна пракса званичне

статистике других земаља. Поред развоја методологија и усвајања нових стандарда, остварен је развој статистичких регистара, као оквира за избор статистичких јединица и ширу примену метода узорка.

Развој аналитичког рада одвијао се у правцу стандардизације поступака, уједначавања нивоа обраде података, праћења и мерења квалитета резултата, извештавања и др. Основне развојне области анализе резултата званичне статистике односе се на анализу, моделирање и десезонирање временских серија, анализу макроекономских података и анализу међусобне усклађености статистичких података и информација из различитих извора. Следећи праксу других земаља, званична статистика је посветила посебну пажњу терминолошком усаглашавању и методолошком уједначавању дефиниција и појмова.

За размену података и референтних метаподатака са Евростатом и Међународним монетарним фондом (ММФ), Републички завод за статистику примењује SDMX (Statistical Data and Metadata eXchange) стандард, који представља међународни стандард за размену података и метаподатака. У периоду од 2017. до 2019. године у оквиру система за дисеминацију података имплементирани су алати Евростатове SDMX – RI инфраструктуре, чиме је успостављен значајан број мапирања (повезивања) сетова података у оквиру централизоване статистичке базе података са одговарајућим сетовима података у складу са захтевима Евростата и одговарајућом SDMX структуром.

У циљу што боље разумљивости статистичких података које објављује званична статистика на основу препорука Европског статистичког система, развијен је национални систем референтних метаподатака (РЗСМЕТА), према међународном SIMS 2.0 стандарду. Поред запослених у Републичком заводу за статистику, систем је доступан корисницима свих институција које су део националног статистичког система. Сви референтни метаподаци за статистичка истраживања која спроводи Републички завод за статистику доступни су на сајту РЗС-а.

Развој Система структурних метаподатака статистичког националног система започет је у 2019. години. Континуиран рад на унапређењу одговарајућих сервиса за размену података са националним институцијама једна је од приоритетних активности Републичког завода за статистику у циљу повећања транспарентности статистичких података. У оквиру ИПА 2017 пројекта, утврђен је план активности за успостављање система аутоматизованог слања података у Евростат према утврђеној периодици одговарајућих сетова података.

За размену података са националним институцијама Републички завод за статистику је развио неколико веб-сервиса и континуирано ради на њиховом унапређењу и развоју нових.

Постављен је Општи систем дисеминације података Међународног монетарног фонда (General Data Dissemination System – GDDS) на сајту РЗС-а, који представља структурирани систем у коме се земље чланице Међународног монетарног фонда (ММФ) добровољно обавезују на побољшање квалитета података који се прикупљају и дистрибуирају кроз статистичке системе у дужем периоду, за потребе израде што квалитетнијих макроекономских анализа. Тако је омогућено да креатори политике, домаћи и међународни корисници података, укључујући инвеститоре и агенције за оцену рејтинга, имају једноставан приступ информацијама које је Управни одбор ММФ-а препознао и одредио као податке од суштинског значаја за праћење стања економије и економских политика.

3.2. Унапређење производње статистичких података уз обезбеђивање високог степена међународне упоредивости резултата

Статистички подаци и информације, као финални резултат активности и циљни производ званичне статистике, основа су за упоређивање са другим земљама. Због тога се тежиште пажње званичне статистике помера са статистичких истраживања, као средства за добијање података, према статистичким показатељима, као резултатима за које су непосредно заинтересовани корисници података.

Код дефинисања статистичких показатеља, као полазна основа, коришћени су међународни статистички стандарди, пре свега стандарди Европског статистичког система и Евростата. Код постојећих статистичких показатеља примењена су нова хармонизована методолошка решења, а код

нових су преузета стандардна европска решења, уз обезбеђивање механизма за њихово формирање спровођењем постојећих и нових истраживања и коришћењем административних извора података.

Ради смањења оптерећености давалаца података и укупних трошкова добијања појединих статистичких показатеља, РЗС је у овом периоду значајно повећао коришћење административних извора за спровођење статистичких истраживања. Предузете су активности у циљу повећања употребе административних података, идентификовање потенцијалних извора административних података у циљу њиховог даљег коришћења у званичној статистици, као и стварања услова за њихово преузимање кроз јачање сарадње са административним изворима и закључивање споразума о сарадњи. Спроведене су активности на унапређењу начина доставе података из административних извора, њихово континуирано преузимање, пребацивање у систем РЗС-а, као и обраду и контролу квалитета административних података. У 2018. години започет је развој Система за интеграцију административних извора. Развијен је систем прегледа и ажурирања метаподатака о административним изворима и започет рад на преузимању и обради података из административних извора. РЗС је активно учествовао на изради нових административних регистара, у сарадњи са другим институцијама.

Промене у реалном окружењу захтевају стално проширивање и усклађивање листе постојећих статистичких података и информација. Такође, ради обезбеђивања што бољег квалитета статистичких производа, односно показатеља, врши се стално унапређење процеса и метода прикупљања података, како оних добијених из административних извора, тако и оних прикупљених на терену. Остварена су значајна унапређења која се односе на модернизацију примењених информатичко-технолошких решења у прикупљању и обради података и дисеминацији резултата званичне статистике.

3.3. Унапређење сарадње и координације унутар система званичне статистике Републике Србије

Републички завод за статистику, у систему званичне статистике, представља одговорног стручног носиоца, организатора и координатора система. Остали одговорни произвођачи званичне статистике дефинисани су Законом и петогодишњим статистичким програмом.

Улога Републичког завода за статистику односи се на координацију примене међународно прихваћених принципа званичне статистике и статистичких стандарда, као и сарадњу одговорних произвођача званичне статистике у циљу обједињавања података и информација из свих области статистике ради стварања целовите слике економског и друштвеног живота, обезбеђивањем и објашњавањем низа показатеља, уз одговарајућу анализу базирану на стандардним статистичким методама и поступцима.

Званична статистика, у том смислу, представља уређен систем у коме се, на основу Закона, дугорочне стратегије развоја, вишегодишњих програма и годишњих планова званичне статистике, као и других прописа по појединим областима, дефинишу улога и конкретне обавезе одговорних произвођача званичне статистике. Непрекидно унапређење њихове међусобне сарадње од посебног је значаја за кохерентност и целовитост система и примену стандардних класификација и дефиниција у формирању статистичких показатеља.

Републички завод за статистику је у 2019. години формирао Групу за координацију статистичког система и административне изворе, с циљем обављања послова координације одговорних произвођача статистике, комуникације са власницима административних извора података, као и сагледавања интерних потреба за употребом административних података.

Предузете су аналитичке активности у процесу координације националног статистичког система кроз усвајање примера добре међународне праксе, након чега се приступило креирању методологије и одговарајућих алата (докумената), као и другим развојним активностима у циљу успостављања координације унутар система званичне статистике Републике Србије. Припремљен је веб-упитник који су попуниле све државне институције које се баве статистичким пословима, а који је дао генерални увид у листу одговорних произвођача званичне статистике.

Такође, у циљу боље координације и јачања сарадње са одговорним произвођачима званичне статистике донет је низ меморандума о сарадњи са учесницима у систему званичне статистике.

3.4. Јачање поверења у званичну статистику кроз сарадњу са даваоцима и корисницима података

Вредновање статистичке производње захтева од одговорних произвођача званичне статистике да стално раде на стицању поверења и развијању добрих односа са главним корисницима и даваоцима података, као и са представницима медија. Едукација давалаца и корисника података од стране произвођача званичне статистике доприноси повећању значаја резултата званичне статистике, као и њиховог адекватног коришћења.

Настављене су активности на развоју и примени система управљања квалитетом и на увођењу стандардног извештаја о квалитету статистичких података. Испуњавање међународних стандарда подразумева, поред обезбеђивања резултата званичне статистике, да се обезбеде и информације о самим подацима (метаподаци), укључујући податке о примењеним дефиницијама, класификацијама, обухвату и методу обрачуна, као и напомене о њиховом квалитету и евентуалним ограничењима њихове употребе.

Званична статистика стриктно спроводи заштиту индивидуалних података и води дијалог са даваоцима података у циљу смањења њиховог оптерећења у погледу давања података (дефинисање заједничких варијабли у истраживањима, сагледавање питања избора узорка и др.), као и јачања њиховог поверења, што је услов унапређења квалитета резултата званичне статистике.

Такође, резултати званичне статистике доступни су истовремено свим корисницима под једнаким условима. Календар објављивања публикација, као и дисеминационе базе података Републичког завода за статистику, које садрже резултате званичне статистике, јавно су доступни. Редовно спровођење истраживања о корисницима и услугама које им званична статистика пружа унапређују међусобне односе и поверење, као и квалитет дисеминације резултата званичне статистике.

3.5. Обезбеђивање одговарајућих кадровских ресурса у систему званичне статистике

Реализација активности, посебно обезбеђивање нових статистичких показатеља, захтевала је кадрове са одговарајућим знањима и вештинама из различитих области статистике.

Настављено је са интензивном обуком и усавршавањем кадрова у области статистике и информатике, а пре свега ради примене нових методолошких решења, међународних статистичких стандарда и повећања аналитичких капацитета и усавршавања кадрова за креирање и анализу утицаја разних политика.

У оквиру међународне сарадње, посебно у области европских интеграција, коришћење међународне техничке помоћи кроз донације статистичких институција ЕУ и других међународних организација, као и кроз билатералну сарадњу са националним статистичким институтима других земаља, спровођено је путем пројеката, семинара, обуке, летњих школа, као и помоћи у реализацији појединих процедура (дизајн узорка специфичних истраживања и др.).

Планирана обука, поред тога, организована је и спровођена интерно, у сарадњи Републичког завода за статистику, других одговорних произвођача званичне статистике и ресорних министарстава.

У годишњим извештајима Европске комисије, у делу који се односи на Поглавље 18 – Статистика, указује се да је неопходно да Републички завод за статистику задржи висококвалификовано особље и запосли додатно особље како би испунило обавезе и погледу хармонизације званичне статистике са европским статистичким стандардима.

III. РЕАЛИЗАЦИЈА ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ РАЗВОЈА ПО ОБЛАСТИМА ЗВАНИЧНЕ СТАТИСТИКЕ У ПЕРИОДУ ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ

1. МАКРОЕКОНОМСКЕ СТАТИСТИКЕ

1.1. Годишњи економски рачуни

Резултати годишњег обрачуна бруто домаћег производа (БДП) према производном и расходном приступу у текућим и сталним ценама редовно су, без кашњења, објављивани у за то предвиђеним публикацијама Републичког завода за статистику (РЗС). Такође, у оквиру Трансмисионог програма ESA 2010, резултати обрачуна основних макроекономских агрегата достављани су Евростату у дефинисаним роковима. У посматраном периоду, процес припреме података за слање Евростату значајно је аутоматизован. Започете су активности на постављању система за трансмитовање годишњих и кварталних података директно из дисеминационе базе података у SDMX формату и рад на иновирању базе података националних рачуна.

У области система националних рачуна, реализован је обиман рад на ревизији годишњих података основних макроекономских агрегата, чиме је финализиран процес велике ревизије БДП-а и комплетирана серија за период 1995–2019. Значајно унапређење система националних рачуна у посматраном периоду представља и успешно завршена компилација табела понуде и употребе у текућим ценама (серија 2010–2018) и ценама претходне године (серија 2015–2018), као и израда симетричних инпут-аутпут табела за 2010. и 2015. годину, чиме су у потпуности испуњени захтеви Евростата који се односе на дужину временске серије поменутих табела.

У току 2019. и 2020. године завршен је експериментални обрачун запослености према концепту националних рачуна за период 2015–2018. и ти подаци су први пут званично послати Евростату, као и експериментални резултати обрачуна БДП-а према доходовном приступу, за исти период. Серија БДП-а обрачунаог према доходовном приступу (експериментални обрачун, 2015–2019) ревидирана је, у циљу усклађивања са табелама понуде и употребе. У оквиру регионалног пројекта ИПА 2017 настављен је рад на обрачуна запослености према концепту националних рачуна, као и рад на обрачуна БДП-а према доходовном приступу, са циљем враћања серије до 1995. године.

У посматраном периоду извршена је ревизија података годишњих нефинансијских секторских рачуна за 2015. годину, у складу са новом класификацијом јединица по институционалним секторима и резултатима велике ревизије националних рачуна. Поред тога, припремљена је одговарајућа серија података за период 2016–2019. године. У току је ревизија података годишњих секторских рачуна за период 2010–2014, чији ће резултати бити достављени Евростату у децембру 2021. године. Такође, у оквиру пројекта ИПА 2017, започет је рад на компилацији кварталних секторских рачуна за секторе државе и иностранства за период 2013–2019. године.

У периоду 2016–2020. године резултати обрачуна регионалног БДП-а публиковани су у складу са програмом званичне статистике. У складу са ESA 2010, резултати обрачуна регионалног БДП-а редовно су достављани Евростату у дефинисаним роковима у оквиру Трансмисионог програма. Подаци о регионалном БДП-у, за период 2010–2018. ревидирани су и усаглашени са резултатима ревизије годишњег БДП-а.

У овом периоду успешно су окончане значајне активности на унапређењу методологије националних рачуна подржане од стране Евростата у оквиру регионалних пројеката ИПА 2014 и ИПА 2015, а рад на пуној хармонизацији статистичког система РС са статистичком регулативом и методолошким стандардима ЕУ настављен је у оквиру регионалног пројекта ИПА 2017 и националног пројекта ИПА 2016.

1.2. Квартални национални рачуни

Резултати обрачуна кварталног БДП-а према производном и расходном приступу у текућим и сталним ценама, у форми недесезонираних и десезонираних података, редовно су, без кашњења, објављивани у за то предвиђеним публикацијама РЗС-а. Поред тога, Табеле 0101Q, 0102Q 0110Q (подаци о становништву) ESA10 Трансмисионог програма редовно су достављане Евростату у дефинисаним роковима.

Успешно су окончане значајне активности у оквиру пројекта ИПА 2014 и ИПА 2015 којима је настављен процес унапређења методологије националних рачуна подржан од стране Евростата усмерен ка пуној хармонизацији са статистичком регулативом и методолошким стандардима ЕУ. У оквиру регионалног пројекта ИПА 2017 у току је рад на припреми кварталних серија о личној потрошњи домаћинства према трајности добара и кварталних серија о извозу и увозу добара и услуга у земље чланице ЕУ / треће земље, као и на припреми експерименталних кварталних серија података о запослености према концепту националних рачуна и експерименталном обрачуну кварталног бруто домаћег производа према доходном приступу. Као резултат, биће комплетиране трансмисионе табеле 0103Q, 0110Q, 0111Q, 0117Q, 0120Q и 0121Q.

У овом периоду извршена је ревизија резултата обрачуна кварталног бруто домаћег производа, урађена у складу са ревидираним годишњим подацима у текућим и сталним ценама.

1.3. Монетарна и финансијска статистика

Ради омогућавања примене Међународних стандарда финансијског извештавања – Финансијски инструменти (МСФИ 9) у банкама и Народној банци Србије, крајем 2017. године су израђени нови прописи из области рачуноводства и извештавања како би се обезбедила потребна структура података. Омогућено је евидентирање података о стањима кредита и депозита који су индексирани за референтну каматну стопу Народне банке Србије, каматне стопе BELIBOR, као и евидентирање девизних индексација за каматне стопе EURIBOR различитих рочности. Извршено је и разврставање правних лица по величини, у складу са одредбама закона којим се уређује рачуноводство.

Од новембра 2016. године, Народна банка Србије на редовној основи доставља податке ЕЦБ-у у области статистике каматних стопа банака. Подаци се достављају месечно, у складу с прописаним календаром и у потпуној су сагласности с прописима ЕЦБ-а у тој области.

1.4. Статистика платног биланса

Поред редовних статистика платног биланса, међународне инвестиционе позиције, спољног дуга и страних улагања, додатно се израђују и објављују подаци за страна директна улагања по земљама и делатностима, као и подаци о услугама по земљама и врстама. За потребе Народне банке Србије и Министарства привреде Републике Србије израђује се статистика услова финансирања и пословања малих и средњих предузећа. Народна банка Србије од 2014. редовно доставља Евростату податке платног биланса и међународне инвестиционе позиције у складу са важећим захтевима. Подаци се достављају према методологији BPM6 од 2014. а серија је урађена од 2007. године.

1.5. Статистика из области платног система

Године 2015. донета је Одлука о садржини, роковима и начину достављања података које пружаоци платних услуга достављају Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 57/15-исправка и 59/15) која се није мењала у периоду који обухвата Програм званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године. У Плану званичне статистике за 2017. годину извршено је прецизирање периодичности индикатора тако да се први резултати објављују најкасније 40 дана по истеку рока за давање података од стране извештајне јединице. У периоду 2016–2020, Народна банка Србије је квартално објављивала податке о платним услугама и коришћењу инструмената плаћања у предвиђеним роковима (најкасније 40 дана по истеку рока за давање података од стране извештајне јединице). У оквиру општих показатеља функционисања платних система Планом званичне статистике за 2020. годину

поред показатеља за RTGS платни систем, Клиринг систем НБС и Међубанкарски клиринг плаћања у девизама додати су и подаци о показатељима функционисања IPS НБС платног система (извршавање инстант трансфера одобрења по бруто принципу у режиму рада 24/7/365) с обзиром да је овај платни систем започео са радом 22. октобра 2018. год. У оквиру ове групе података Народна банка Србије је у посматраном периоду на месечном нивоу објављивала податке о показатељима функционисања свих платних система чији је она оператор. Сви наведени подаци су јавности доступни преко интернет презентације Народне банке Србије.

1.6. Статистика државних финансија

У периоду 2016–2020. године наставило се са редовним обрачунавањем најзначајнијих макроекономских агрегата сектора државе. У поменутом периоду извршена је класификација јединица по институционалним секторима у складу са међународним препорукама. Ова класификација редовно се објављује на веб-сајту Републичког завода за статистику. У складу са извршеном класификацијом институционалних јединица, урађена је ревизија обрачуна макроекономских агрегата сектора државе.

Такође, наставило се са редовним обрачунавањем пореза и доприноса по врсти пореза и по подсекторима сектора државе, у складу са захтевима ЕУ. Ови подаци се редовно достављају Евростату у оквиру Трансмисионог програма ESA 2010 (табеле 0900 – Детаљна листа пореза и социјалних доприноса по врсти и подсектору и 0999 – Национална листа пореза). Подаци су расположиви за период 2005–2019. године.

У поменутом периоду извршена је компилација и Евростату је достављена ESA табела 0200 – Макроекономски агрегати за сектор државе, за период 2013–2017. Подаци су достављени на експерименталној основи и рад на овој табели се наставља. Поред тога, ради се на аутоматизацији обрачуна коришћењем софтвера РЗС-а.

Започет је рад на обрачуна кварталних рачуна сектора државе, кроз квартални обрачун пореза и социјалних доприноса, док је обрачун појединих расхода буџета Републике на кварталном нивоу у експерименталној фази.

Републички завод за статистику је, у сарадњи са Народном банком Србије и Министарством финансија Републике Србије, наставио да извештава (на експерименталној бази) о дефициту и дугу сектора државе (Excessive Deficit Procedure – EDP извештавање). У периоду 2016–2020. године, поред EDP табела, повећан је број пратећих упитника који чине саставни део овог извештавања. Такође, урађен је нацрт методолошког документа везаног за EDP извештавање (EDP Inventory).

Са циљем унапређења сарадње у области статистике државних финансија, 30. септембра 2019. године потписан је Споразум о сарадњи у области статистике националних рачуна сектора државе и с њом повезаних статистика између Народне банке Србије, Министарства финансија и Републичког завода за статистику. Споразум дефинише поделу надлежности и одговорности у погледу израде статистике државних финансија.

Од децембра 2018. године, Народна банка Србије тромесечно доставља податке ММФ-у и Светској банци о стању јавног дуга буџета Републике Србије по основу кредита и дужничких хартија од вредности. У 2020. години започета је израда тромесечног дуга сектора државе по критеријумима из Мастрихта почевши од првог тромесечја 2014.

Током периода реализације Програма званичне статистике (2016–2020. године) реализована је помоћ ЕУ кроз пројекте: МБ ИПА 2014, МБ ИПА 2015, МБ ИПА 2017, национална ИПА 2016. Осим тога, у овом периоду настављена је и техничка помоћ ММФ-а усмерена на развој статистике државних финансија.

1.7. Цене

У периоду 2016–2020. реализоване су све планиране активности у статистици цена. Редовно су спровођена сва полумесечна, месечна, квартална, полугодишња и годишња истраживања. Обезбеђени су сви дефинисани индикатори за: полумесечна и месечна истраживања о малопродајним ценама робе и услуга, месечна истраживања о ценама произвођача индустријских производа као и

производа пољопривреде и рибарства, квартална истраживања о ценама репродукционог материјала у пољопривреди, полугодишње истраживање о ценама електричне енергије и гаса, годишња истраживања о паритетима куповне моћи. Од 2017. године, у систем редовних истраживања из домена произвођачких цена, уведено је истраживање о ценама индустријских производа из увоза.

У протеклом периоду настављено је са радом на експерименталном истраживању о ценама стамбених некретнина – побољшањем обухвата и применом побољшаних метода експерименталног обрачуна Индекса цена стамбених некретнина. Такође је настављено са развојем експерименталног истраживања о ценама земљишта и закупа у пољопривреди, при чему су израчунате цене земљишта по категоријама и регионима за период 2015–2018. У истом периоду, настављен је рад на развоју пилот-истраживања о ценама произвођача услуга, прикупљањем података о услугама из више економских области.

У периоду 2016–2020. редовно су спровођене све активности у циљу даље хармонизације са стандардима Европске уније и редовно су прослеђивани подаци Евростату, у унапред дефинисаним роковима и начину слања.

1.8. Статистика одрживог развоја

Републички завод за статистику је 2017. године преузео на себе праћење индикатора Циљева одрживог развоја према Агенди 2030. У току 2018. године одржане су две, а 2019. године и трећа радионица у просторијама РЗС-а. На радионицама су, поред представника РЗС-а, били присутни и бројни представници произвођача званичне статистике, државних институција, представници корисника података, међународних организација и организација цивилног друштва. Од почетна 43 индикатора за Републику Србију крајем 2017. године, број индикатора је повећан на 83 крајем 2020. године. Народна банка Србије и Агенција за заштиту животне средине су учествовале у изради индикатора одрживог развоја из своје надлежности.

1.9. Рачуни животне средине

У периоду 2016–2020. године у области рачуна животне средине дошло је до реализације планираних обрачуна и значајног унапређења и реализације развојних активности са циљем даље хармонизације и имплементације према Уредби (ЕУ) бр. 691/2011 о Европским економским рачунима животне средине. Реализовани су годишњи обрачуни за следеће рачуне: Рачун материјаних токова, Рачун емисија у ваздух, Рачун пореза у области животне средине и Рачун трошкова за заштиту животне средине.

За потребе израде Рачуна емисија у ваздух Републичком заводу за статистику су 2018. године, од стране Агенције за заштиту животне средине, достављени подаци о емисијама гасова са ефектом стаклене баште изражени у килотонама CO₂ еквивалентно, и то за године: 1990, 2010–2014. Ови подаци се односе на емисије из сектора Енергетике и сектора Индустријских процеса. Емисије су прорачунате према међународној IPCC методологији из 2006. године.

Резултати обрачуна за наведене рачуне публиковани су годишње према Календару публикација на веб-сајту РЗС-а а корисницима су доступне и базе података са метаподацима. Извештавање Евростату реализовано је у складу са роковима дефинисаним Уредбом мада за Рачун трошкова за заштиту животне средине нису послате све обавезне варијабле. За два рачуна имплементиран је SDMX стандард за слање података. Рачун за сектор еколошких добара и услуга имплементиран је кроз ИПА 2015 вишекориснички програм у периоду 2017–2019. године када су идентификовани извори података, урађен експериментални обрачун и дефинисана методологија. Први резултати публиковани су 2019. додине а подаци за период 2015–2017. први пут послати Евростату у децембру 2019. Експериментални обрачун за Рачун енергетских токова започет је 2019. године кроз ИПА 2017 вишекориснички пројекат. Током 2020. године тестирани су помоћни алати и урађени обрачуни из основних извора података.

1.10. Индикатори за микро, мала и средња привредна друштва и предузетнике

У периоду 2016–2020. године скуп економских индикатора за статистичко праћење сектора микро, малих и средњих привредних друштава и предузетника редовно је, без кашњења, објављиван у за то предвиђеним публикацијама.

У 2020. години објављена је публикација Републичког завода за статистику „Предузећа по величини и предузетници у Републици Србији, 2016–2018“ којом је настављено свеобухватно статистичко праћење малих и средњих предузећа и предузетника према стандардима које прописује Евростат, чиме је обезбеђена међународно упоредива серија индикатора пословања ММСП за период 2010–2018.

У складу са новим међународним стандардима, у посматраном периоду проширен је сет индикатора који се прати на следећих 14 релевантних макроекономских показатеља: број пословних субјеката, број запослених, остварени промет, бруто додата вредност, број извозника, извоз робе, број увозника, увоз робе, капитал (основни), домаћи капитал, страни капитал, учешће домаћег капитала, учешће страног капитала, и бруто додата вредност по запосленом.

2. ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

2.1. Структурне пословне статистике

Годишње структурно истраживање о пословним субјектима (СБС-01) од 2016. године спроводи се на значајно проширеном обрасцу, са детаљним подацима о структури прихода и расхода и залихама, по СРА групама производа за одабрани скуп предузећа (за неколико највећих су урађени прилагођени обрасци).

Унапређен је обухват извештајних јединица укључивањем дела других правних лица која су тржишно оријентисана.

Спроведене су методолошке измене и допуне у обрасцу СБС-01 у складу са захтевима Владе Републике Србије у циљу свеобухватнијег и детаљнијег мерења и анализе пословања Информационо-комуникационог сектора (ИКТ).

У циљу модернизације прикупљања података израђена је веб-апликација за унос података (истраживање се спроводи без папирних образаца).

Контрола и едитовање резултата истраживања СБС-01 као и резултата из области пословне демографије, урађени су у Евростатовом софтверу EDIT. Такође је урађено и одређивање поверљивости података према препорукама и захтевима Евростата.

Од 2016. године серије података из истраживања СБС-01 и пословне демографије, као и извештаји из EDIT-а, шаљу се у Евростат преко Edamis-а, у предвиђеном року. Урађен је извештај о квалитету за 2018. годину за област структурних пословних статистика у ESS МН софтверу Евростата и извештај је у року прослеђен Евростату.

Урађени су референтни метаподаци за област Годишњи показатељи пословања предузећа и публиковани су у дисеминационој бази РЗС-а, у делу „Метаподаци“. Подаци се редовно ажурирају у годишњој периодици.

Започето је прилагођавање структурних пословних статистика променама у европском статистичком систему (примена FRIBS програма и EBS уредбе).

Квартално истраживање о пословању привредних друштава реализовано је у потпуности у складу са овим Програмом. Обрачунати су индекси пословних прихода и пословних расхода по делатностима КД (2010) и објављени су у редовној публикацији Саопштење, као и у дисеминационој бази на веб-сајту РЗС-а.

У циљу модернизације прикупљања података, креирана је веб-апликација која се константно ажурира.

Референтни метаподаци су редовно ажурирани у годишњој периодици и објављени на веб-сајту РЗС-а.

Настављен је процес унапређења коришћења и анализе података из административних извора података (базе података о ПДВ), у циљу њиховог коришћења за импутације недостајућих података са терена.

Од 2019. године реализован је обрачун индикатора Информационо-комуникационог сектора, као посебно издвојеног агрегата који није био предвиђен овим Програмом.

2.2. Годишња статистика индустријских производа (PRODCOM)

Реализована су статистичка истраживања за сваку годину посебно. У истраживањима је сваке године коришћена номенклатура која је била усклађена са променама у PRODCOM листи за ту годину. Подаци су обрађени, публиковани и послати у Евростат. Урађени су метаподаци, публиковани су и послати у Евростат.

2.3. Статистика пословања страних подружница (унутрашњи и спољни FATS)

Резултати пословања страних предузећа у Републици Србији (унутрашњи FATS) се обрачунавају на основу података из Годишњег структурног истраживања о пословним субјектима (СБС-01).

Контрола и едитовање резултата урађени су у Евростатовом софтверу EDIT. Такође је урађено и одређивање поверљивости података према препорукама и захтевима Евростата.

Од 2016. године серије података из области унутрашњи FATS, као и извештаји из EDIT-а се шаљу у Евростат преко Edamis-а, у предидијеном року.

Урађени су референтни метаподаци за област Стране подружнице у Србији (IFATS) и публиковани у дисеминационој бази РЗС-а, у делу „Метаподаци“. Подаци се редовно ажурирају у годишњој периодици.

2.4. Краткорочне пословне статистике

1) Статистика индустрије

Индекс индустријске производње редовно је праћен у месечној периодици, а праћење промета у индустрији је пребачено са кварталне на месечну периодичку. Оба краткорочна индикатора потпуно су усаглашена са методологијом Евростата. Метаподаци за њих се сваке године ажурирају и достављају у Евростат.

2) Статистика грађевинарства

У статистици грађевинарства су спроведена сва истраживања у складу са Програмом. Редовно су праћени предлози Евростата у вези са изменама правних аката ЕУ и предузимане су активности које доприносе унапређењу квалитета података. Методолошка објашњења и подаци се ажурирају и шаљу у складу са задатим форматом и роковима, за индикаторе: Индекс грађевинске производње и Издате грађевинске дозволе. Ови индикатори су у потпуности усаглашени за захтевима за краткорочне статистике. У овом периоду омогућен је електронски унос података за сва истраживања која се спроводе у Статистици грађевинарства. Од почетка 2018. године Месечно истраживање о издатим дозволама спроводи се на бази административног извора. Подаци се преузимају из Регистра Централне евиденције обједињених процедура, који води Агенција за привредне регистре. Поред тога, у периоду спровођења Програма, у Статистици грађевинарства обезбеђен је још један административни извор података. Од почетка 2019. године, полугодишње цене станова новоградње се обрачунавају на бази података преузетих из Регистра цена непокретности, који је у надлежности Републичког геодетског завода.

3) Статистика трговине на велико и мало

Сва статистичка истраживања дефинисана Програмом и годишњим плановима званичне статистике (на основу којих се обезбеђују показатељи за трговину на велико и мало) реализована су у складу са

одредбама поменутих докумената без прекорачења рокова. У складу са променама које су инициране од Евростата (FRIBS програм) добијање, прилагођавање, усклађивање и коришћење података из административних извора (ПДВ пријаве) за израду резултата за скупове пословних субјекта за статистичка истраживања трговине на мало, трговине на велико и мало моторним возилима и мотоциклима и промета у угоститељству, као и за контролу података за скуп предузећа поменутих истраживања, континуирано су се пратила и примењивала.

Припремљени су референтни метаподаци, као и извештаји о квалитету за већи број статистичких истраживања и прослеђени Евростату (Месечни извештај трговине на мало, Тромесечно истраживање о трговини на велико, као и за Тромесечно истраживање о трговини на велико и мало о промету моторних возила, делова и прибора).

Код свих статистичких истраживања код којих је у примени коришћење електронских упитника, настављено је са ширењем мреже извештајних јединица које врше унос података преко веб-апликације.

4) Краткорочна статистика осталих услуга

У оквиру истраживања Обрачун индикатора за остварени промет у услужним делатностима, квартални индекси промета достављени су у Евростат у предвиђеним роковима и свим захтеваним форматима (база 2015. година, серије оригиналних индекса, сезонски прилагођених и календарски прилагођених индекса).

Индекси се објављују у дисеминационој бази на веб-сајту РЗС-а, као и на веб-сајту Евростата. Израђена је методологија по којој су обрачунати ови индекси и публикована је на веб-сајту РЗС-а и на веб-сајту Евростата. Ова методологија је у потпуности усклађена са Уредбама ЕУ за Краткорочне пословне статистике, ажурирана је у редовној периодици и оцењена је највишом оценом.

2.5. Туризам

Сва статистичка истраживања дефинисана Програмом и годишњим плановима званичне статистике (на основу којих се обезбеђују показатељи за статистику туризма) реализована су у складу са одредбама поменутих докумената без прекорачења рокова. Планирана квартална анкета (Туристичка активност становништва Србије, скраћени назив истраживања – ТАС) је стопирана, јер у условима пандемије и ванредног стања, није било могуће спровести истраживање и анкетирати домаћинства, због велике опасности по здравље анкетара, као и због непостојања саме појаве која се испитује (обим и карактеристике путовања домаћег становништва). Наведено истраживање ће се спровести у наредном периоду. У току 2019. и током целе 2020. године, наставило се са реализацијом пројекта „Развој ефикасног и одрживог статистичког система у складу са европским статистичким системом“ компонента 2, статистике туризма, ИПА 2016. На основу овог Пројекта, планирано је да се добијају показатељи о броју и карактеристикама страних туриста који посећују нашу земљу. У претходном периоду започете активности у оквиру израде и коришћења ЦИС-а (Централни информациони систем у области угоститељства) се настављају, и по његовом завршетку и примени замениће се досадашње месечно истраживање ТУ-11.

2.6. Спољна трговина (међународна трговина робом)

У периоду 2016–2020. активности у вези са обрадом и публиковањем података о вредности извезене и увезене робе разврстане према земљама партнерима, производима Царинске тарифе, врстама транспорта, преференцијалним стопама у случају увоза робе, врстама спољнотрговинског посла, валутама, величином привредних друштава и њиховим трговинским карактеристикама и др. спроведене су у потпуности и у предвиђеним роковима. Јединичне вредности извоза и увоза, физички обим извоза и увоза и односи размене у потпуности су реализовани у предвиђеним роковима. Активности на унапређењу методологије и процедура за обраду података вршене су континуирано у складу са свим важећим дефиницијама и стандардима Евростата. Излазни сетови података су достаљани редовно Евростату у предвиђеним роковима. Унапређен је квалитет обраде података на основу додатних извора података о извозу и увозу електричне енергије, у складу са споразумом

склопљеним са Јавним предузећем Електромреже Србије и извором података – Јавно предузеће „Пошта Србије” за прикупљање података о извозу робе мањег економског значаја путем пост-експорт пакета. Још увек се ради на истраживању могућности увођења додатног извора података о међународној трговини бродовима и авионима. У оквиру планираних активности на припреми за увођење Интрастат система у складу са реалним могућностима извршено је упознавање са Интрастат системом и његовом имплементацијом у земљама ЕУ (практичне могућности примене још увек нису могуће). За потребе система националних рачуна и Народне банке Србије развијене су методе и процедуре за FOB-CIF прерачун. Континуирано су праћене све промене у стандардима Евростата и развијане су методе и процедуре за њихову примену у области статистике спољне трговине. Посебна пажња посвећена је развоју метода и процедура за контролу робе у царинском складишту и робе у слободним зонама. Формирани су нови индикатори у дисеминационој бази података, који се односе на међународни робни промет.

2.7. Наука, технологија и иновације

1) Статистика научноистраживачке делатности

Редовним годишњим истраживањем о истраживању и развоју обезбеђени су сви индикатори који су планирани Програмом званичне статистике, а према захтевима европске статистике. Унапређени су финансијски показатељи, нарочито макроекономски индикатори који се односе на учешће улагања у науку у односу на БДП, према секторима реализације. Посебно је побољшан обухват извештајних јединица у пословном сектору. Такође, унапређен је начин прикупљања података увођењем веб-упитника за истраживање и развој. Садржај обрасца је усклађен са изменама у законским регулативама за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност, самим тим, спроведене су измене у обради и дисеминацији података. 2018. године је први пут спроведено Истраживање о људским ресурсима у науци и технологији и објављени су кључни налази на веб-сајту РЗС-а и у бази Евростата. Објављена су два нова саопштења из области статистике науке.

2) Статистика укупних буџетских издвајања за науку (GBAORD)

Унапређен је начин прикупљања података увођењем веб-упитника за истраживање о буџетским улагањима у науку, као и начин обраде и дисеминације података.

3) Статистика иновација

Обезбеђени су подаци о иновативним активностима пословних субјеката на националном и регионалном нивоу, у складу са регулативама европске статистике. Промењен је концепт и садржај упитника о иновацијама на основу препорука и измена у приручницима Фраскати и Камбера, који представљају методолошке основе за истраживање. Обезбеђени су национални показатељи за истраживање Европских иновационих резултата (EIS) који су објављени у публикацији: "European Innovation Scoreboard".

4) Индикатори о високотехнолошкој индустрији и научно интензивним услугама (НТЕС)

Индикаторе о високотехнолошкој производњи и научно интензивним услугама сада обезбеђује Евростат преузимањем података из неколико статистичких истраживања.

2.8. Статистика информационих и комуникационих технологија

1) Статистика употребе информационих и комуникационих технологија

Група за статистику употребе информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у домаћинствима је спровела истраживање у годишњој динамици према Плану истраживања, са циљем прикупљања индикатора о приступу информационо-комуникационим технологијама, употреби рачунара и интернета и коришћењу електронске трговине.

Група за ИКТ је такође спровела годишње истраживање о употреби информационо-комуникационих технологија у предузећима са циљем прикупљања индикатора о ИКТ систему у предузећу, аутоматској размени података у оквиру и изван предузећа, као и размени електронских информација у ланцу управљања набавкама.

3. ДЕМОГРАФИЈА И ДРУШТВЕНЕ СТАТИСТИКЕ

3.1. Становништво

1) Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године

У циљу доношења одлуке о начину спровођења Пописа 2021. анализирана је могућност да се предстојећи попис реализује на бази административних података. Након опсежне анализе, закључено је да се у Републици Србији још увек нису стекли сви неопходни услови за прелазак са традиционалног на попис на бази регистара и да Попис 2021. треба спровести на традиционалан начин, али уз значајне иновације у начину прикупљања података.

Методологија пописа је у потпуности усклађена са међународним стандардима. Садржај пописа је дефинисан у складу са међународним препорукама, потребама корисника као и националним потребама.

У склопу припрема Пописа 2021, спроведен је Пробни попис током априла 2019. године са циљем да се на 250 пописних кругова тестирају методолошка, организациона и ИКТ решења, укључујући и две нове методе прикупљања података – самопописивање путем интернета (CAWI) и теренско прикупљање података помоћу лаптопова (CAPI). На основу резултата Пробног пописа, одлучено је да се за прикупљање података у Попису 2021. примени CAPI метод и дефинисане су смернице за наставак припрема.

Правни основ за спровођење Пописа 2021 дефинисан је Законом о попису становништва домаћинства и станова 2021. који је донет у фебруару 2020. године.

Интензивно се радило на припремама методолошких, организационих и ИКТ инструмената, ажурирању територије и припреми графичке документације у електронској форми, дефинисању и припреми медијске кампање и др. Такође, остварена је сарадња са бројним институцијама и организацијама у вези са пописивањем националних мањина и посебних категорија становништва.

У августу 2020. године, базирајући се на резултатима процене ризика, РЗС је донео одлуку да се због неповољне епидемијске ситуације проузроковане ковидом 19 спровођење Пописа одложи за шест месеци, односно да се теренска реализација пописа уместо у априлу спроведе у октобру 2021. године, о чему је обавештена Влада Републике Србије. Имајући у виду да померање фазе пописивања захтева и измену Закона о попису 2021, РЗС је припремио текст Нацрта закона о изменама Закона о попису становништва, домаћинства и станова 2021.

Јавна расправа о Нацрту закона спроведена је од 13. јануара до 2. фебруара 2021. године. Влада Републике Србије усвојила је 11. марта 2021. Предлог Закона о изменама закона о попису становништва, домаћинства и станова 2021. године.

Током скупштинске расправе о Предлогу закона, народни посланици су поднели амандмане којима су тражили да се попис одложи за октобар 2022. године и да се, у складу с тим, измене и други чланови Предлога закона у којима су дефинисани рокови за извршење одређених пописних активности. Амандмани су прихваћени и Закон о изменама Закона о попису становништва, домаћинства и станова 2022. године усвојен је у Народној скупштини 7. априла 2021. године, а следећег дана, 8. априла, објављен у „Службеном гласнику РС“, број 35/21.

2) Азиланти, боравишне дозволе и илегалне миграције

Истраживања су у фази увођења и тестирања квалитета расположивих података и индикатора. У извештајном периоду РЗС је доставио Евростату на валидацију тестне табеле за Статистику боравишних дозвола и Статистику илегалних миграција за 2016. и 2017. годину, заједно са методолошким објашњењима и извештајима о квалитету. У сарадњи са Министарством унутрашњих послова још увек се ради на припреми Извештаја о квалитету за Статистику азиланата. РЗС редовно прати сва методолошка усклађивања Евростата (измене и допуне техничких смерница) и намерава да их примени чим се стекну услови. Све активности се одвијају у сарадњи са Министарством унутрашњих послова и Комесаријатом за избеглице и миграције.

3) Витална статистика

Израчунати су апсолутни и релативни показатељи за рођена и умрла лица, као и за закључене и разведене бракове према демографским, етничким, образовним и економским обележјима; опште стопе за наведене виталне догађаје, као и специфичне стопе фертилитета, морталитета, нупцијалитета и диворцијалитета; скраћене апроксимативне таблице морталитета и таблице фертилитета. Периодика је годишња.

Сви индикатори изведени из таблица морталитета као и показатељи о нивоу фертилитета су редовно рачунати према устаљеној процедури, као и индикатори засновани на процењеном броју становника. Рачунање индикатора здраве године живота је урађено према методологији Евростата на основу података из Таблица морталитета и SILC истраживања. Подаци су расположиви на националном нивоу од 2014. године.

4) Процене становништва

Настављена је израда процена становништва по старости и полу, по непромењеној методологији. Да би се урадиле процене становништва по следећим обележјима: брачност, ниво образовања, држава рођења, држављанство, потребно је располагати свим улазним подацима по наведеним обележјима (статистика рођених, умрлих и унутрашњих миграција). У плану је да се у наредном периоду до ових података дође на основу статистичког регистра становништва који би се базирао на резултатима Пописа 2022. и на административним изворима.

5) Пројекције становништва

Урађена је ревизија постојећих пројекција становништва до 2060. године, по старости и полу, на основу којих је пројектовано активно становништво. Коришћене су стопе активности из истраживања о Анкети о радној снази.

6) Миграције

Израчунати су апсолутни показатељи о досељеном и одсељеном становништву унутар Републике Србије према демографским, етничким и економским обележјима. Настављене су активности на успостављању статистике спољних миграција (имиграције, емиграције, добијање и губитак држављанства). Дефинисан је део уговорних обавеза од стране МУП-а у вези са достављањем индивидуалних података РЗС-у досељених и одсељених лица као и лица која су се доселила/одселила из Републике Србије.

3.2. Тржиште рада

1) Запосленост и незапосленост

- Радна снага

Извршени су сви редовни послови и задаци постављени Програмом званичне статистике, бројни ванредни послови и задаци по захтевима корисника, као и послови и задаци везани за реализацију пројеката у оквиру ИПА регионалног програма. Истраживање Анкета о радној снази је редовно спровођено. Подаци су редовно објављивани у предвиђеним саопштењима, комплексним публикацијама а дисеминациона база података је редовно ажурирана, као и DevInfo база.

Вршени су и други послови везани за припрему података по посебним захтевима Владе Републике Србије и њених ресорних министарстава, Народне банке, привредних комора, факултета, предузећа, међународних организација (Евростат, ММФ, ОЕЦД, ИЛО, УНЕСЕ, УНЕСКО и др.) и осталих корисника (разна удружења, невладине организације, истраживачи, новинари, студенти и др.).

Уведено је континуирано спровођење Анкете о радној снази, што значи да се подаци прикупљају сваке недеље у години, док се подаци публикују квартално. Уведен је нови метод прикупљања података – САПИ (Computer Assisted Personal Interviewing) за сва домаћинства која су први пут изабрана у узорак, као и за она домаћинства за која не постоји контакт телефон. За домаћинства која су већ анкетирани у неком од претходних таласа и за која постоји контакт телефон, подаци се прикупљају САТИ (Computer Assisted Telephone Interviewing) методом и чувају у централној бази података. На тај начин омогућено

је обједињавање свих унетих података на крају дана, неvezано за метод (CAPI или CATI), што обезбеђује увид у учинак анкетара на групном и појединачном нивоу, као и у квалитет унетих података.

Узорак се током година континуирано повећавао, што омогућује прецизније оцене главних индикатора.

Све заостале базе микроподатака из Анкете о радној снази, (од 2010. године и надаље) су достављене Евростату током 2018. године и резултати Анкете на веб-сајту Евростата су објављени у новембру 2018. године. Уз базе су достављени и припадајући извештаји о квалитету на кварталном и годишњем нивоу. Од тада је настављено редовно и благовремено достављање података и извештаја о квалитету.

Развијена је нова ИСТ апликација за унос података преко које је омогућено шифрирање података и *back-checking* контрола. Креирана је ИСТ апликација за ажурирање дисеминационе базе.

Урађен је комплетан редизајн методологије и упитника у складу са новом регулативом Евростата (Regulation [EU] 2019/1700 of the European Parliament and of the Council), као и са резолуцијом донетом на 19. Међународној конференцији статистичара рада од стране Међународне организације рада (МОП). Циљ ревидирања методологије јесте побољшање садржаја Анкете како би се омогућило прецизније праћење кретања на тржишту рада, с обзиром на константне промене у његовој динамици и структури. Увођењем новог стандардизованог упитника обезбеђује се побољшање свеукупног квалитета и међународне упоредивости. Нова методологија примењује се од 2021. године.

Развијена је нова апликација за унос и контролу података Анкете о радној снази која је у примени од 2021. након преласка на нову методологију.

Сprovedено је и пилот-истраживање како би се испитали ефекти промене методологије и обезбедили елементи, корективни фактори за ревизију најважнијих статистичких показатеља, а ради добијања упоредиве серије података од 2010. године.

Током 2020. године, у оквиру истраживања Анкета о радној снази израчунавани су и објављивани додатни, тзв. *ковид индикатори*, ради бољег сагледавања кретања на тржишту рада.

- Запослени према административним изворима

Извршени су сви редовни послови и задаци постављени Програмом званичне статистике, бројни ванредни послови и задаци по захтевима корисника, као и послови и задаци везани за реализацију пројеката у оквиру ИПА регионалног програма. Месечно истраживање о регистрованој запослености је редовно спровођено. Подаци су редовно објављивани у предвиђеним саопштењима, комплексним публикацијама, дисеминациона база података је редовно ажурирана, као и DevInfo база.

Вршени су и други послови везани за припрему података по посебним захтевима Владе Републике Србије и њених ресорних министарстава, Народне банке, привредних комора, факултета, предузећа, међународних организација (Евростат, ММФ, ОЕСД, ИЛО, УНЕСЕ, УНЕСКО и др.) и осталих корисника (разна удружења, невладине организације, истраживачи, новинари, студенти и др.).

Побољшана је периодика публикавања података, подаци се од 2016. публикују месечно, квартално и годишње. Значајно је проширен сет расположивих података у дисеминационој бази.

- Незапослени према административним изворима

У посматраном периоду Национална служба за запошљавање (НСЗ) је припремила 60 статистичких билтена са подацима из својих административних извора, а у складу са Програмом званичне статистике. Сви статистички билтени НСЗ-а су објављени на веб-сајту Националне службе за запошљавање.

- Упражњена радна места

Испитиване су различите могућности за добијање података о потреби за запошљавањем и закључено је да из перспективе буџетских трошкова, оптерећења послодаваца и квалитета података, најбоље решење јесте добијање података о слободним радним местима директно од агенција за запошљавање путем веб-апликације. Након вишегодишње сарадње са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, са циљем да се подаци којима располажу агенције за запошљавање

прилагоде, како би могли бити коришћени за производњу статистике о слободним радним местима, у 2019. години постигнут је одређени напредак. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је крајем 2019. године променило Правилник о ближој садржини података и начину вођења евиденција у области запошљавања, у смислу да су агенције за запошљавање (Национална служба за запошљавање и приватне агенције) сада обавезне да користе јединствену базу података за вођење евиденције о потреби за запошљавањем. Апликативно решење и базу података развио је РЗС.

У јануару 2020. године веб-апликација је пуштена у производњу. У 2020. години тестирана је функционалност апликације и квалитет података, као и усклађеност и примена новог Правилника од стране агенција за запошљавање. Апликација се редовно одржава и ажурира од стране РЗС-а.

2) Зараде и трошкови рада

- Трошкови рада

Извршени су сви редовни послови и задаци постављени Програмом званичне статистике. Истраживање о трошковима рада за 2016. годину је спроведено у планираним року. Подаци и извештај о квалитету су благовремено достављени Евростату. Саопштење је објављено према плану публикација, а подаци (за 2016. и ретроактивно за 2012. годину) су такође припремљени и смештени у дисеминациону базу. Израђени су национални референтни метаподаци и извештај о квалитету.

- Индекс трошкова рада

Извршени су сви редовни послови и задаци постављени Програмом званичне статистике. Подаци о Индексу трошкова рада су редовно објављивани у предвиђеним форматима. Квартални подаци и годишњи извештаји о квалитету су благовремено достављени Евростату. Израђени су национални референтни метаподаци и извештај о квалитету.

Од 2018. године промењен је извор података на основу кога се израчунавају индикатори за индекс трошкова рада. Од јануара 2018. подаци се израчунавају на основу података из административних извора, односно из евиденција Пореске управе, који се прикупљају путем електронске Пореске пријаве за порез по одбитку (ППП-ПД). Урађене су разне пропратне активности, као што су: анализа и обрада података из Пореске управе, процена података, ревизија базних година према новом извору података, како би се обезбедило рачунање индекса, и добила упоредива серија података, развијени су нови програми за контролу и обраду података, као и нови програми за слање података Евростату.

- Зараде

Извршени су сви редовни послови и задаци постављени Програмом статистичких истраживања, као и бројни ванредни послови и задаци по захтевима корисника. Подаци су редовно објављивани у предвиђеним саопштењима, комплексним публикацијама а дисеминациона база података је редовно ажурирана, као и DevInfo база.

Вршени су и други послови везани за припрему података по посебним захтевима Владе Републике Србије и њених ресорних министарстава, Народне банке, привредних комора, факултета, предузећа, међународних организација (Евростат, ММФ, ОЕCD, ILO, UNECE, UNESCO и др.) и осталих корисника (разна удружења, невладине организације, истраживачи, новинари, студенти и др.).

До 2018. године редовно је спровођено Месечно истраживања о зарадама (РАД-1).

Од 2018. године промењен је извор података и методологија статистике зарада. Уместо спровођења Месечног истраживања о зарадама (РАД-1) од јануара 2018. године статистика зарада се заснива на корићењу административних извора, тачније на подацима из евиденције Пореске управе, који се прикупљају путем електронске Пореске пријаве за порез по одбитку (ППП-ПД).

Израђени су нови методолошки материјали о просечним зарадама, креирано је ново саопштење и припремљени су нови индикатори за дисеминациону базу. Направљени су нови програми за преузимање, контролу и обраду података о зарадама добијеним из евиденције Пореске управе.

У циљу што бољег разумевања методолошких промена и разлога за њихово спровођење, одржане су бројне конференције и састанци са представницима државних институција и медија. Тим поводом припремљене су бројне презентације, брошура и остали пратећи материјал за кориснике.

Имајући у виду да евиденција Пореске управе не располаже свим информацијама неопходним за статистику зарада, од 2018. године, једном годишње се спроводи истраживање РАД-1/Г. Овим истраживањем прикупљају се подаци о зарадама за септембар сваке године, а циљ истраживања је добијање података о:

- просечној заради по делатностима и степену стручне спреме, односно нивоу квалификације
- извршеним и неизвршеним часовима рада,
- бонусима.

Направљен је нов образац и нова апликација за унос података, као и програми за контролу и обраду података.

- Структура зарада

Истраживања о структури зарада је, у Републици Србији, први пут, као редовно истраживање, спроведено за референтну 2018. годину.

Истраживањем су добијени међународно упоредиви подаци о зарадама, према индивидуалним карактеристикама запослених (занимање, пол, степен образовања, старост, дужина стажа, врста уговора запосленог) и према карактеристикама пословних субјеката (делатност, величина и облик својине). Од 2002. године, у земљама Европске уније Истраживање о структури зарада спроводи се у четворогодишњој динамици, према јединственим методолошким принципима.

Дистрибуција зарада, медијана зараде, платни јаз између жена и мушкараца, као и проценат запослених с ниским зарадама, само су неки од значајних показатеља које ово истраживање обезбеђује.

Подаци и извештај о квалитету су достављени Евростату.

Објављен је билтен Истраживања о структури зарада, а израђени су и национални референтни метаподаци и извештај о квалитету.

3) Коришћење времена

Припремљени су сви методолошко-организациони инструменти и одржана тродневна инструктажа, али због проглашења пандемије корона вируса, анкета није спроведена.

3.3. Образовање и доживотно образовање

Редовним годишњим истраживањима обезбеђени су сви индикатори који су планирани Програмом званичне статистике, а односе се на све нивое образовања. Објављени су подаци о обухвату деце/ученика/студената образовањем. Унапређен је начин прикупљања података увођењем веб-упитника за предшколско и основно образовање. Такође, уведено је прикупљање података о уписаним студентима електронским путем за Универзитет у Београду и поједине приватне универзитете. Унапређено је објављивање података о образовању у дисеминационој бази на веб-сајту РЗС-а. Уведена су три нова саопштења, за дипломиране студенте и два за крај школске године за основно и за средње образовање. Унапређен је сет извештаја који се добијају путем ИСТ апликације. Уведена је аутоматска припрема саопштења из ИСТ апликације. Уведене су инфографике за све нивое образовања које су објављене у медијима.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја обезбедило је податке о броју и структури ученика и студената у установама ученичког и студентског стандарда у Републици Србији. Такође, објављен је преглед броја ученика и студената који су остварили право на ученичке и студентске кредите и стипендије.

- Образовање одраслих (AES)

Анкета о образовању одраслих обезбедила је податке о учешћу одраслих (лица старости 25–64 године) у образовању и обукама (формалном и неформалном образовању, као и информалном учењу). Спровођење истраживања је од посебног значаја, имајући у виду да је засновано на стандардизованој методологији за све државе чланице Европске уније и да обезбеђује међународно упоредиве податке. Спроведена Анкета о образовању одраслих, обезбедила је националне индикаторе о образовању одраслих, а најважнија је стопа учешћа одраслих у неком облику формалног или неформалног образовања или обука.

- Стручно усавршавање у пословним субјектима (CVTS)

Истраживање је спроведено у 2021. години.

3.4. Култура

РЗС је, у сарадњи са другим институцијама као административним изворима, обезбедио податке о установама културе, медијима, издавачкој делатности и штампи. Уведена је двојезична публикација „Култура” у којој су објављени детаљни подаци који се односе на целокупну делатност културе.

Завод за проучавање културног развоја у оквиру подобласти Установе културе, стандардним типом истраживања, обезбеђује податке о установама културе: позоришта, музеји, биоскопи и архиви. Периодика индикатора је годишња.

Народна библиотека Србије обезбедила је податке о домаћој издавачкој продукцији за: монографије, периодичку и рото-штампу, на основу електронске каталожке базе – Узајамног каталога Републике Србије. Такође, на основу базе Мрежа библиотека Србије – МБС, рађене су статистике о библиотекама (запослени, колекције, набављена библиотечка грађа у протеклој години, број корисника итд.). У току 2020. године, у изради библиотечке статистике, коришћена је нова МБС апликација прилагођена усвојеним стандардима ISO 2789 и ISO 11620.

3.5. Здравље и безбедност

1) Јавно здравље

Обезбеђени су подаци о узроку смрти према Међународној класификацији болести (МКБ₁₀). Обезбеђени су подаци о здравственом стању становништва, детерминантама здравља и коришћењу здравствене заштите на основу спроведеног Истраживања здравља становништва у 2019. години у складу са европском анкетом о здрављу (EHIS).

Сваке године достављају се статистички подаци о квалитету ваздуха из државне мреже које Агенција за заштиту животне средине прикупља и обрађује.

Реализована су сва истраживања Института за јавно здравље Србије у складу са годишњим плановима званичне статистике. Резултати истраживања су у виду публикација (Здравствено-статистички годишњак Републике Србије, Одабрани здравствени показатељи, Малигни тумори у Републици Србији, Инциденција и морталитет од дијабетеса у Србији и др.) и извештаја (Извештај о спроведеној имунизацији у Републици Србији, Извештај о заразним болестима, Здравствени индикатори животне средине, Здравствена исправност намирница, Здравствена исправност предмета опште употребе и др.) дисеминирани путем веб-странице Института за јавно здравље Србије. Предефинисани сетови показатеља су дисеминирани путем веб-странице РЗС-а (База података, ДевИнфо, Циљеви одрживог развоја) и Института за јавно здравље Србије (Здравствени показатељи у Србији). Од 2012. године подаци немонетарне здравствене статистике и подаци о узроцима смрти се редовно достављају Евростату, у складу са ЕУ регулативом у области статистике јавног здравља. Током 2019. године спроведено је Истраживање здравља становништва Србије у складу са методологијом Европске анкете о здрављу (EHIS wave3). Микроподаци су достављени Евростату у септембру 2020. године.

У Институту за јавно здравље Србије развијен је систем за електронску размену података – Сервис јавног здравља Републике Србије (СЈЗ) за потребе прикупљања индивидуалних и збирних извештаја у складу са Законом о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства. Технички и методолошки унапређен Регистар запослених у здравству је усклађен са потребама аутентификације и ауторизације свих учесника у процесу размене података.

2) Безбедност и здравље на раду

Републички фонд за здравствено осигурање (РФЗО) је, заједно са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у складу са годишњим плановима званичне статистике, реализовао годишња истраживања о повредама на раду (по послодавцима, делатности, врсти повреде и по половима). У извештајном периоду донет је Правилник о изменама и допуни Правилника о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом („Службени гласник РС”, број 106/18) којим је у национално законодавство преузета ESAW методологија о повредама на раду. У 2020. години припремљен је софтвер – Регистар повреда на раду као основа за вођење статистике о повредама на раду. Софтвер мора бити повезан са одговарајућим сервисима Министарства здравља и РФЗО како би постао функционалан, односно како би се достављали подаци о повредама на раду.

3) Подаци о осигураницима обавезног здравственог осигурања

Републички фонд за здравствено осигурање је, у складу са годишњим плановима званичне статистике, реализовао следећа истраживања:

- Регистрација изабраног лекара (назив организационе јединице; број осигураника; број регистрованих осигураника; листа домова здравља са највећим бројем регистрованих осигураника и др.)
- Регистрација изабраног лекара – број регистрованих осигураника по филијали (назив и шифра филијале, број осигураника и регистрованих осигураника – укупно и у процентима, број изјава о регистрованом осигуранику и др.)
- Регистрација изабраног лекара – број регистрованих осигураника по домовима здравља (назив филијале и организационе јединице, број осигураника и регистрованих осигураника – укупно и у процентима, број изјава о регистрованом осигуранику и др.)
- Регистрација изабраног лекара – преглед изјава уговорених лекара по старосним групама (назив филијале и здравствене установе, ЈМБГ лекара, име и презиме лекара, назив области, старосне групе и др.)
- База осигураника обавезног здравственог осигурања (укупан број осигураника по филијалама, број пријава и одјава по годинама, носиоци осигурања – основ осигурања, укупан број осигураника, број носилаца осигурања и чланова, старосна структура осигураника и др.)
- Остваривање права из обавезног здравственог осигурања (број лекова на листи лекова по годинама)
- Подаци о здравственим установама (број болничких постеља и број плаћених болничких дана за осигуранике и њихове пратиоце)

3.6. Расподела прихода и услови живота

1) Потрошња домаћинства

Републички завод за статистику је спроводио истраживање Анкета о потрошњи домаћинства (АПД), према Програму званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године и резултати су објављени у кварталним и годишњим публикацијама, у складу са Календаром објављивања.

У 2020. години теренски рад на спровођењу АПД истраживања прекинут је 16. марта, на основу наредбе директора РЗС-а о спровођењу истраживања у условима ванредног стања, која је донета на основу Одлуке Владе Републике Србије о проглашењу ванредног стања, услед пандемије ковида 19.

Истраживање је настављено 1. јула 2020. године, применом новог метода прикупљања података, односно уместо метода интервјуа „лицем у лице”, подаци су се прикупљали путем телефона (CATI), дневници су домаћинствима слати поштом, а након истека анкетног периода анкетар је преузимао дневник од домаћинства.

Од четвртог квартала 2020. године, примењује се комбиновани метод прикупљања података, при чему се домаћинства анкетају методом интервјуа „лицем у лице“, и путем телефона, уколико домаћинство не жели да се анкета директним контактом са анкетаром.

Средства која су била намењена спровођењу АПД истраживања у 2020, преусмерена су на тестирање нових метода прикупљања података, CATI, као и на развој и примену апликације у ИСТ-у за прикупљање података путем СAPI метода (Попуњавање упитника на терену од стране анкетара, уз коришћење лаптопа).

2) Приходи и услови живота

Републички завод за статистику је спроводио истраживање Анкета о приходима и условима живота (SILC) према Програму званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године и резултати су објављени у годишњим Саопштењима у складу са Календаром објављивања.

У 2020. години, спровођење SILC истраживања било је планирано за период мај–јул, али услед пандемије ковида 19, теренски рад померен је за почетак октобра 2020. У периоду од 1. октобра до 15. децембра, истраживање је успешно спроведено. Подаци су прикупљени применом СAPI метода (попуњавање упитника на терену од стране анкетара, уз коришћење лаптопа) и телефоном, уколико домаћинство није желело да се анкета директним контактом са анкетаром.

Годишњи подаци, уз Извештај о квалитету, редовно су слати Евростату и објављивани су на њиховом веб-сајту.

3.7. Социјална заштита

1) Статистика социјалне заштите

Подобласти статистике социјалне заштите дефинисане су Законом о социјалној заштити као кровним законом и другим законима, од којих су најзначајнији Породични закон и Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела, односно друга релевантна подзаконска акта. Методологију статистике социјалне заштите израђује Републички завод за социјалну заштиту (РЗСЗ) на основу нормативног оквира и обавеза за извештавањем која произлазе из међународних докумената које је Република Србија ратификовала. У области социјалне заштите, у периоду 2016–2020. године Републички завод за социјалну заштиту је на годишњем нивоу спроводио три истраживања којима се обезбеђују подаци за праћење система социјалне заштите под следећим називима: Истраживање о раду центара за социјални рад, Истраживање о раду установа за смештај корисника и Истраживање о раду лиценцираних пружалаца услуга. Прва два истраживања се реализују од оснивања РЗСЗ (2008. године), а 2016. године је први пут развијена методологија и започета је реализација истраживања о лиценцираним пружаоцима услуга. Подаци се прикупљају на основу неколико упитника које развија РЗСЗ: упитник о раду центара за социјални рад, упитник о раду установа за смештај корисника (деце и младих и одраслих и старијих), упитник о раду центара за породични смештај и усвојење и упитници о раду лиценцираних пружалаца услуга (пружаоци дневних услуга у заједници, пружаоци услуга за самосталан живот и пружаоци саветодавно-терапијских услуга). У 2016. години број извештајних јединица је износио 470, у 2017. години 553, у 2018. години 663, у 2019. години 720, а извештавање за 2020. годину је још увек у току. Пошто број извештајних јединица континуирано расте, као последица оснивања нових пружалаца локалних социјалних услуга (пре свега услуге помоћ у кући, дневни боравак и лични пратилац) и домова за смештај старијих у приватном сектору, РЗСЗ је у 2018. години развио веб-апликацију за прикупљање података која услед унетих правила логичке контроле омогућава валидацију података приликом уноса и бржу обраду подака.

На основу прикупљених података, РЗСЗ сваке године израђује и на веб-страници РЗСЗ публикује следеће извештаје: Извештај о раду центара за социјални рад, Извештај о раду установа за смештај деце и младих, Извештај о раду установа за смештај особа са инвалидитетом, Извештај о раду установа за смештај одраслих и старијих, Извештај о раду Центара за породични смештај и усвојење и два извештаја фокусирана на кориснике социјалне заштите: Деца у систему социјалне заштите и Пунолетни у систему социјалне заштите (од 2013. године).

2) Статистика пензијског и инвалидског осигурања

Извршена су следећа истраживања за 2016, 2017, 2018, 2019. и 2020. годину:

- ОС-13 извештај о броју корисника пензија, висина усклађене просечне пензије према врсти и категорији пензије (општи и посебни прописи) и по групана износа пензија – периодика спровођења је месечна.
- ОС-13а извештај о броју корисника пензија и висини усклађене пензије по филијалама и општинама – периодика спровођења је годишња.
- ОС-2 извештај о осигураницима према полу и навршеним годинама живота – периодика спровођења је годишња.
- ОС-3 извештај о броју корисника пензије и других права из ПИО и износ просечне пензије – периодика спровођења је годишња.
- ОС-4 извештај о корисницима пензије према врсти пензије и години почетка коришћења права на пензију, просечном стажу и просечном износу пензија – периодика спровођења је годишња.
- ОС-5 извештај о корисницима старосне, старосне превремене и инвалидске пензије према години рођења, полу, висини пензије и стажу осигурања – периодика спровођења је годишња.
- ОС-6 извештај о корисницима старосне, старосне превремене и инвалидске пензије према полу, годинама живота, стажу и износу пензије; за инвалидске пензије по узроку инвалидности; за породичне пензије, према врсти пензија (удове, удове са децом, деца и др.) – периодика спровођења је годишња.
- ОС-7 извештај о корисницима пензија према врсти пензије, полу, износу пензије, годинама коришћења пензије, старости и стажу – периодика спровођења је годишња.

3) Статистика социјалне заштите (ESSPROS)

Уведени су сви модули према препорукама Евростата. Редовно се достављају комплетни подаци Евростату.

3.8. Статистика криминалитета и правосуђа

1) Учиниоци кривичних дела, привредних преступа и истраживање о привредним споровима

Свих девет истраживања се редовно спроводе, обезбеђени су потребни подаци који се у предвиђеној динамици објављују. Редовно се радило на ажурирању методологије у складу са променама у кривичном законодавству. У циљу успостављања система редовног прикупљања унифицираних статистичких података о кривичним делима, Група за правосудну и родну статистику ради на имплементацији Међународне класификације кривичних дела за статистичке сврхе (ICCS), тј. на мапирању кривичних дела према Кривичном законнику. С тим у вези, формирана је Радна група у којој су поред представника РЗС-а, као главног носиоца ове активности, укључени и представници релевантних институција, као што су: МУП, Републичко јавно тужилаштво, Министарство правде, Управа за извршење кривичних санкција и Правни факултет Универзитета у Београду.

2) Статистика криминалитета

Све планиране активности у оквиру ове области реализоване су према плану у периоду 2016–2020 године.

3) Статистика правосуђа

Министарство правде – Сектор за правосуђе учествује у достављању података за UN-CTS упитник, у оквиру групе области Демографија и друштвене статистике, област 7. Статистика криминалитета и правосуђа, подобласт 3) Статистика правосуђа, за израду статистике Евростат. Подаци се достављају на годишњем нивоу. Сектор за правосуђе доставља статистичке податке за израду званичне статистике и то:

- Истраживање о броју запослених у свим судовима и јавним тужилаштвима: систематизован/попуњен број запослених у судовима и јавним тужилаштвима на неодређено

и одређено време, по врсти суда / јавног тужилаштва, по радним местима, као и укупан број запослених за све судове и јавна тужилаштва;

- Истраживање о броју предмета у свим судовима по врсти суда и по свим материјама, као и о укупном броју предмета у судовима: број нерешених предмета на почетку извештајног периода, укупан број примљених предмета, укупно у раду предмета, број укупно решених предмета, остало у раду као нерешених предмета на крају извештајног периода, проценат савладавања прилива;
- Истраживање о броју судова, тужилаштва, судија, јавних тужилаца – заменика: број судова опште и посебне надлежности и укупан број судова, број јавних тужилаштва по врсти, број судија у сваком суду и укупан број судија, број јавних тужилаца – заменика у сваком јавном тужилаштву и укупан број јавних тужилаца, структура судија и јавних тужилаца по полу;
- Истраживање о броју правосудних професионалаца: број судских вештака, преводилаца, тумача, извршитеља и јавних бележника.

Периодика индикатора је годишња.

Годишњи извештај о Раду јавних тужилаштва на сузбијању криминалитета и заштити уставности и законитости, који по протеклу сваке календарске године сачињава Републичко јавно тужилаштво, на основу извештаја подручних јавних тужилаштва, садржи приказ рада свих јавних тужилаштва појединачно по свим предметима, као и збирни приказ поступања по појединим кривичним делима која се прате по претходно утврђеном статистичком обрасцу. Тако се, поред осталих, исказују и подаци за кривична дела са коруптивним елементом, као и подаци за кривично дело прање новца из члана 245. КЗ и друга кривична дела. Наведени годишњи извештај је доступан јавности јер се објављује на веб-сајту Републичког јавног тужилаштва (www.rjt.gov.rs). На описани начин се поступало и у периоду 2016–2020. године, као и у ранијем периоду.

4) Виктимолошка анкета – жртве криминала

У оквиру ИПА 2017 спроведено је пилот-истраживање – Истраживање о безбедности и квалитету живота жена (EU-GBV). Реализација главног истраживања померена је у 2021. због пандемије ковида 19.

3.9. Статистика полова

Припремљена је и објављена публикација „Жене и мушкарци у Републици Србији 2017. године“. Публикација планирана за крај 2020. је припремљена, али је публикавање одложено за 2021. годину.

Коришћењем методологије земаља ЕУ-28, израчунат је (2016) Национални индекс родне равноправности у Републици Србији, као првој земљи која није чланица ЕУ.

3.10. Статистика избора

Организовано је и спроведено Истраживање за избор одборника скупштина општина/градова и председника/градоначелника општина/градова (шифрирање, унос и контрола података са образаца и израда и припрема публикације са резултатима избора).

Организовани су и спроведени председнички и парламентарни избори (припрема презентације у вези са попуњавањем записника о раду бирачких одбора и одржавање обука потенцијалним инструкторима, ради даље обуке бирачких одбора, припрема методолошког материјала – упутстава и образаца, организација рада и методолошка обука учесника избора, како у Народној скупштини тако и статистичара у општинама/градовима, припрема публикације са резултатима избора и сл.).

3.11. Статистика омладине и спорта

У претходном периоду, Министарство омладине и спорта је, на годишњем нивоу, реализовало редовна истраживања којима су обезбеђени подаци о омладини из области статистике становништва, као и здравствене, социоекономске и образовне статистике, а приказане према старосним групама

младих и типу насеља: Истраживање положаја и потреба младих у Републици Србији 2016, Истраживање положаја и потреба младих у Републици Србији 2017, Истраживање положаја и потреба младих у Републици Србији 2018, Истраживање положаја и потреба младих у Републици Србији 2019 и Истраживање положаја и потреба младих у Републици Србији 2020. Министарство омладине и спорта је, 2016. године, подржало реализацију истраживања Ментално здравље младих у Србији, које је спровео Центар за едукацију, истраживање и развој. Током 2018. године Министарство омладине и спорта је наручило израду методологије за лонгитудинално панел-истраживање (израда техника и инструмената истраживања), предлог статистичких мера анализе. Услугу дефинисања метода и упитника панел-истраживања о положају и потребама младих и процедура за реализацију истраживања је спровео Филозофски факултет у Београду. У периоду од 2016. до 2020. године Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије је прикупио, обрадио, периодично објављивао и публиковао следеће збирке података из националних евиденција:

- Серијске публикације „Резултати спортиста Србије“ које се припремају за одређену годину – као „Годишњи преглед“, на основу континуираног прикупљања и одржавања база података спортских резултата у Заводу за спорт и медицину спорта РС. Прикупљање обухвата освојене медаље на такмичењима европског и светског нивоа (првенства и друга такмичења), на Медитеранским играма, Универзијади, Балканским првенствима, Олимпијским играма, као и резултате са великих међународних такмичења особа са инвалидитетом и спортских ветерана. Евидентирају се све категорисане спортске гране у којима наступају спортисти Србије.
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2020. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2021 – у припреми.
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2019. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2020 - ([Београд] : RBS PRESS).
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2018. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2019 - ([Београд] : RBS PRESS).
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2017. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2018 - ([Београд] : Артспот).
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2016. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2017 - ([Београд] : Артспот).
- Резултати спортиста Србије – годишњи преглед 2015. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2016 - ([Београд] : Артспот).

Информације и истраживања на бази статистичких података о различитим чиниоцима у систему спорта на територији Републике Србије и Града Београда (спортској инфраструктури, спортским организацијама, стручњацима у спорту и спортским стручњацима, спортистима и др.):

- Информација о спортској инфраструктури и спортским организацијама за Град Београд. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2016.
- Спортска инфраструктура у Републици Србији. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2017.
- Информација о спортским стручњацима и стручњацима у спорту Републике Србије. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2017.
- Информација о спортској инфраструктури и спортским организацијама за Град Београд. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2020.
- Спортска инфраструктура у Републици Србији. Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Београд, 2021 – у припреми.

4. СТАТИСТИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ГЕОПРОСТОРНЕ И ОСТАЛЕ СЕКТОРСКЕ СТАТИСТИКЕ

4.1. Статистика пољопривреде

1) Статистика биљне производње

У периоду 2016–2020. реализоване су све планиране активности и обезбеђени сви дефинисани статистички индикатори. Редовно су спровођена месечна, годишња и једно трогодишње истраживање: месечно истраживање о реализацији производње привредних друштава у пољопривреди, годишња анкета о засејаним површинама у јесењој сетви, годишња анкета о засејаним површинама на крају пролећне сетве, годишње истраживање о очекиваним приносима важнијих касних усева, воћа и грожђа и оствареној производњи раних усева, годишња анкета о пољопривредној производњи – биљна производња. Од 2017. године, у циљу смањења трошкова спровођења истраживања, као и усвајања међународних препорука и повећања броја добијених одговора, врши се унапређење начина прикупљања података од породичних пољопривредних газдинстава код свих истраживања статистике биљне производње, увођењем CATI метода.

Редовно је спровођено извештавање о раним проценама површина и приноса најважнијих усева, воћа и грожђа у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде. У оквиру овог извештавања извршено је унапређење ИТ апликације за унос података и креиране су нове излазне табеле за извештавање на недељном нивоу. Такође, у 2017. години први пут је реализовано трогодишње истраживање о воћњацима у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде које је обезбедило податке о површини, старости и густини садње засада воћа према сортама воћа. Након овог истраживања извршена је ревизија података о површини и производњи воћних врста за серију година 2013–2017. која је 2018. године објављена у публикацији „Ревизија временских серија статистике воћарске производње”. У периоду 2016–2020. редовно су се спроводиле активности са циљем даље хармонизације са стандардима Европске уније и важећом Регулацивом 549/2009 у оквиру статистике биљне производње на основу које су и редовно прослеђивани подаци Евростату у роковима и на начин дефинисан овом регулативом.

2) Статистика стоке, меса и јаја

У посматраном периоду настављено је са редовном годишњом реализацијом Анкете о пољопривредној производњи – сточарска производња и Анкете о броју свиња. Од 2015. године, у циљу смањења трошкова реализације ових истраживања, примењује се CATI метод (Computer-Assisted Telephone Interviewing) за прикупљање података. Како би се побољшало преузимање месечних података о клању стоке у кланицама из административног извора, од 2016. је у употреби веб-апликација за унос података из евиденције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управе за ветерину. Прогноза бруто домаће производње меса и процена месечног клања ван кланица уводе се у систем статистике сточарске производње од 2015. године. Од 2019. године успостављено је обезбеђивање података о броју уложених јаја и производњи једнодневних пилића у инкубаторским станицама из административног извора, путем веб-апликације. Статистика стоке, меса и јаја потпуно је усклађена са Уредбом (ЕУ) 1165/2008 и Уредбом (ЕУ) 617/2008. Релевантни подаци задовољавају националне и међународне потребе, редовно се објављују и прослеђују Евростату, у складу са дефинисаним роковима.

3) Статистика млека и млечних производа

Од 2015. године успостављено је редовно обезбеђивање података о месечном улазу сировог млека и добијеним млечним производима у млекарама из административног извора, путем веб-апликације. На основу ових података и резултата редовне годишње Анкете о пољопривредној производњи – сточарска производња, врши се годишњи обрачун производње млечних производа и инпута млека (пуномасног и обраног) за добијање одређеног млечног производа у млекарама и на газдинствима, обрачун садржаја протеина и млечне масти у млеку и млечним производима добијеним у млекарама, као и трогодишњи обрачун структуре откупних станица и млекара према одређеној врсти млечног производа. Статистика млека и млечних производа је у потпуности усаглашена са Директивом

96/16/ЕС и Одлуком 97/80/ЕС. Релевантни подаци задовољавају националне и међународне потребе, редовно се објављују и прослеђују Евростату, у складу са дефинисаним роковима.

4.2. Пољопривредна структура

1) Структура фарми

У 2018. години спроведено је Истраживање о структури пољопривредних газдинстава на узорку. Методолошки инструменти су припремљени у складу са тада важећим уредбама Европског Парламента бр. 1166/2008, 1200/2009 и 715/2014, које се односе на структурна истраживања у пољопривреди и производним методама у пољопривреди. Подаци о структурним показатељима пољопривредних газдинстава доступни су у дисеминационој бази РЗС-а.

У 2019. години почеле су припреме Истраживања о структури пољопривредних газдинстава на пуном обухвату (Попис пољопривреде) према новој важећој ЕУ Уредби бр. 2018/1091 о обједињеној статистици пољопривредних газдинстава.

У циљу тестирања методолошких инструмената: електронског упитника, апликације за контролу података и праћење рада пописивача и Упутства за пописиваче припремљених за Попис пољопривреде, чија је реализација, због пандемије, одложена за 2023. годину, спроведен је пилот-попис у јуну 2020. године. Инструменти су у јуну тестирани на терену од стране 32 пописивача и 16 општинских координатора уношењем података за 320 одабраних газдинстава и слањем електронских упитника попуњених на лаптопу у централну базу РЗС-а. Након спроведеног истраживања, сви учесници сачинили су извештаје о својим запажањима и искуствима у раду са апликацијама. На основу извештаја који су садржали и запажања у вези са разумевањем објашњења и дефиниција датих у Упутству за пописиваче формулисани су и спроведене измене у апликацијама и Упутству, у циљу њиховог побољшања и лакшег разумевања и коришћења од стране пописивача и општинских координатора.

2) Статистички регистар пољопривредних газдинстава

У сарадњи са Министарством пољопривреде, побољшана је функционалност постојећег Статистичког регистра пољопривредних газдинстава (СРПГ), додавањем одговарајућих поља која омогућавају везивање већег броја регистарских бројева газдинства из Регистра пољопривредних газдинстава Министарства пољопривреде (РПГ) за једно газдинство у СРПГ, како би се омогућило лакше и прецизније повезивање јединица из оба извора, у циљу ажурирања и валидације података. СРПГ је реструктуриран у складу са растућим потребама истраживања и анализа које спроводи Одељење статистике пољопривреде и шумарства, омогућивајући још прецизније идентификовање појединачних газдинстава, као и бољи и детаљнији увид у статистичке варијабле које свако газдинство поседује, проширивањем броја поља у бази.

3) Успостављање FADN система – Рачуноводствена мрежа пољопривредних газдинстава

FADN систем тренутно функционише на узорку од 1.655 газдинстава (592 Север Србија и 1.063 Југ Србија), који је одређен на основу Плана селекције, који Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде припрема у сарадњи са РЗС-ом. Узорак се од успостављања FADN система повећавао на годишњем нивоу (2015. године – 1.131 газдинство; 2016. године – 1.290 газдинстава; 2017. године – 1.404 газдинстава; 2018. године – 1.647 газдинстава; 2019. године – 1.655 газдинстава), са циљем достизања 2.000 газдинстава у тренутку приступања Србије ЕУ, чиме ће се достићи репрезентативност узорка за ниво Србије. На основу података добијених из FADN истраживања, објављује се годишња публикација „Стандардни резултати пољопривредних газдинстава у Републици Србији“. Стандардни резултати представљају сет статистичких показатеља (172 основна показатеља), базираних на резултатима добијених из узорка пољопривредних газдинстава (Farm Return) и израчунатих према унапред дефинисаној методологији, заједничкој за све земље чланице. Стандардни резултати се израчунавају као пондерисани просеци по пољопривредном газдинству, омогућавајући екстраполацију података са газдинстава из узорка на укупно поље истраживања (укупну популацију). FADN методологија прикупљања података је усклађена са ЕУ acquis. Тренутно, FADN систем обезбеђује две врсте анализа и извештаја: 1) Извештај за пољопривредне произвођаче – повратну информацију у

виду привременог биланса успеха и биланса стања и 2) Извештај о Стандардним резултатима – различити статистички подаци који се израђују на основу FADN методологије. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је до сада припремило и објавило годишње стандардне резултате за период 2015–2019. године, који су доступни на веб-страници FADN система (www.fadn.rs). Подаци се могу користити и на основу појединачних захтева за коришћење података и уз поштовање правила о поверљивости података. Такође, преглед основних FADN показатеља приказује се у „Зеленој књизи“ сваке године.

4.3. Пољопривредни рачуни и цене

Резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде редовно се публикују у форми радног документа у годишњој периодици. У посматраном периоду рад на економским рачунима пољопривреде настављен је у оквиру пројекта ИПА 2015 Multi-beneficiary Statistical Cooperation Programme (Pilot Project 5.3: Agri-monetary statistics). Као резултат рада на Пројекту обрачунати су: Регионални економски рачуни пољопривреде (РЕАА) – годишњи подаци на НСТЈ 2 нивоу, за период 2007–2017, Инпут радне снаге у пољопривреди изражен у годишњој јединици рада (AWU) за период 2007–2017, Статистика јединичних вредности пољопривредних производа (UVS) – годишње за период 2007–2017.

Обрачуни економских рачуна пољопривреде ревидирани су за период 2013–2016, као последица ревизије временских серија података о производњи воћа. У 2017. години спроведена је Анкета о инвестицијама у основна средства породичних газдинстава.

4.4. Статистика шумарства

У периоду 2016–2020. године реализоване су све планиране активности и обезбеђени сви дефинисани статистички индикатори. Редовно су спровођена месечна, годишња и трогодишња истраживања: Годишње истраживање о искоришћавању приватних шума, Годишње истраживање о штетама у државним шумама, Годишње истраживање о подизању и гајењу шума, Годишње истраживање о плантажама и интензивним засадима, Годишње истраживање о штетама од пожара у приватним шумама, Годишње истраживање о грађевинским објектима, саобраћајницама и механизацији, Годишње истраживање о искоришћавању државних шума, Месечно истраживање о производњи шумских сортимената, Истраживање о ловству, Истраживање о променама у површини шума за период од 01. 01. 2015 до 31. 12. 2017. године (државне шуме и приватне шуме).

У току петогодишњег периода, нису се стекли услови за обезбеђењем података о текућем запреминском прирасту, према врстама дрвећа и састојинској структури. Остала истраживања су спроведена према плану и програму.

4.5. Статистика рибарства

У посматраном периоду настављено је са спровођењем редовног годишњег истраживања у вези са уловом рибе у рекама, језерима и каналима као и годишњег истраживања о аквакултури (производњи конзумне рибе и млађи у рибњацима). Резултати статистике рибарства редовно се објављују за националне и међународне потребе. У циљу побољшања квалитета обухвата рибњака, адресар за спровођење истраживања о аквакултури формира се на основу резултата истраживања из претходне године, евиденције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде у вези са регистрацијом рибњака и Статистичког пословног регистра. Од 2017. ови подаци су у потпуности у складу са Уредбом (ЕУ) 762/2008 и од тада се редовно прослеђују Евростату.

4.6. Агроеколошка статистика

У оквиру агроеколошке статистике, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је задужено за прикупљање података о производњи, промету и употреби средстава за заштиту биља, а Републички завод за статистику за обраду података и извештавање, као и пренос података у Евростат. Министарство располаже подацима о увозу активних супстанци које се користе у производњи средстава за заштиту биља, као и о увозу и производњи готових средстава за заштиту биља. Планирано

је доношење Правилника о обрасцу, садржају и начину вођења евиденције о средствима за заштиту биља, на основу којег ће произвођачи, дистрибутери и корисници средстава, као и пружаоци услуга, Министарству достављати податке из евиденција које воде. Наведени правилник није усвојен јер систем за прикупљање података о средствима за заштиту биља још није успостављен, као ни адекватан информациони систем.

4.7. Органска производња

У складу са чланом 24. Закона о органској производњи („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 17/19 – др. закон) овлашћене контролне организације су у периоду од 2016. до 2020. године, а најкасније до 31. јануара текуће године за претходну годину, достављале Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде годишњи извештај о органској производњи, који садржи податке о лицима која се баве органском производњом, површинама, биљним врстама и врсти и броју животиња у систему органске сточарске производње, као и друге податке прописане законом.

4.8. Статистика животне средине

1) Статистика отпада и хемикалија

Прикупљање података статистике отпада и извештавање према Уредби о статистици отпада (2150/2002/ЕК) и комуналном отпаду је успешно реализовано за период 2016–2020. Подаци су прикупљени из статистичких и административних извора. Од 2018. године, подаци о створеном и третираном отпаду за велике пословне субјекте се преузимају из административног извора Агенције за заштиту животне средине, чиме је смањено оптерећење извештајних јединица. Годишњи резултати истраживања публиковани су према Календару публикација на веб-сајту РЗС-а. Од 2020. године, корисницима је доступна и база података статистике отпада за период 2008–2018. са најважнијим индикаторима. Уз податке у бази, корисницима су доступни и метаподаци. Слање података статистике отпада Евростату, у складу са захтевима Уредбе, реализовано је као и годишње слање структурних индикатора о комуналном отпаду. Истраживање о потрошњи опасних хемикалија према класи токсичности и КД за период 2016–2020. је реализовано и подаци публиковани на веб-сајту РЗС-а.

Агенција за заштиту животне средине је релизовала у периоду 2016–2020. обавезе које има као произвођач статистике отпада за истраживања: Управљање отпадом и Управљање амбалажом и амбалажним отпадом. Метод прикупљања је SAWI, у складу са Правилником о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање, Правилником о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података и у складу са Правилником о обрасцима извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом.

2) Статистика воде, ваздуха и климатских промена

Спровођењем петогодишњих истраживања статистике вода, успешно је реализован план за период 2016–2020. године а добијени подаци су публиковани према Календару публикација на веб-сајту РЗС-а. Од 2018. године корисницима је доступна и база података статистике вода са најважнијим индикаторима укључујући и индикаторе одрживог развоја. Уз податке у бази, корисницима су доступни и метаподаци. За потребе извештавања Евростату према захтевима упитника о копненим водама, подаци се преузимају и из административних извора Републичког хидрометеоролошког завода и Агенције за заштиту животне средине. Извештавање Евростату према упитнику о копненим водама реализовано је сваке године у периоду 2016–2020. године.

Агенција за заштиту животне средине је, као произвођач статистике квалитета ваздуха и хемизма падавина, у периоду 2016–2020. године успешно реализовала систематска мерења квалитета ваздуха и падавина према Закону о заштити ваздуха („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 10/13, 26/21 - др. закон) и Уредби о утврђивању програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи („Сл. гласник РС”, бр. 58/11) и извршила обраду података у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС”, бр. 11/10, 75/10, 63/13).

У периоду 2016–2020. Агенција за заштиту животне средине је успешно реализовала обрачуне за емисије загађујућих материја у ваздух према Конвенцији о прекограничном загађењу ваздуха на великим удаљеностима (CLRTAP) као и обрачуне за испуњење обавезе из Оквирне конвенције УН о промени климе (UNFCCC) као не Анекс-1 земља. Подаци за емисије загађујућих материја у ваздух са пратећим извештајем достављени су ЕЕА/EIONET, и доступни су на веб-сајту CEIP (Centre on Emission Inventories and Projections), док су Извештаји са подацима који су прописани Оквирном конвенцијом УН завршени и чека се одобрење Владе Републике Србије да би били публиковани.

4.9. Енергетика

Поштујући стандарде и методологију Евростата, редовно су рађени национални Годишњи енергетски биланси за електричну и топлотну енергију, угља и произведене гасове, нафту и деривате нафте, природни гас, геотермалну енергију, биогаз и дрвна горива. Податак о укупној потрошњи биомасе преузима се од Министарства рударства и енергетике (МРЕ). Обезбеђени су структурни подаци у вези са производњом електричне енергије и подаци о капацитетима складишта гаса за годишње извештавање Евростата.

Сви биланси су урађени по принципима Евростатовог новог концепта структуре биланса, која је објављена крајем јануара 2019. године. На основу података статистике енергетике који су расположиви у бази података, могу се формирати годишњи енергетски биланси Републике Србије. Такође, постоји могућност формирања енергетских биланса и по старом концепту Евростата, закључно са 2017. годином.

Попуњавани су упитници Евростата за годишње извештавање (Five Joint Annual Questionnaires) и у року достављани Евростату, Уједињеним нацијама и МРЕ. МРЕ попуњене годишње упитнике Евростата (Five Joint Annual Questionnaires) прослеђује у Међународну агенцију за енергију. Упитник о нуклеарној енергији се попуњава нулама и доставља се Евростату.

Евростату се редовно достављају месечни подаци по захтеву Анекса Ц Уредбе 2019/2146 за електричну енергију, угља и природни гас. Извор података за ово извештавање је база података МРЕ.

Од 2016. године континуирано се доставља упитник о Финалној потрошњи енергије у домаћинствима по наменама. Структура по наменама потрошње добијена је као резултат пројекта ИПА 2012 „Припрема другог Акционог плана о енергетској ефикасности и индикатори ефикасности“. Носилац пројекта је било МРЕ, а консултант на спровођењу је био конзорцијум (DAI, Austrian Energy Agency, Motiva Services Oy и IPSOS Strategic Marketing d.o.o.).

Евростату је, у предвиђеном року, на волонтерској основи, достављен упитник о дубљој разради Финалне енергетске потрошње у индустрији. Подаци о Финалној енергетској потрошњи у индустрији достављени су путем специфичног, посебно креираног годишњег упитника од стране Евростата (Уредба ЕК Бр. 2019/2146).

Евростату је послат извештај о квалитету. Рок за годишње и месечно достављање података одређује Евростат.

4.10. Саобраћај

Развој статистике саобраћаја одвијао се у правцу хармонизације са европским статистичким стандардима и обезбеђивања усаглашености са ЕУ прописима који се односе на статистику саобраћаја.

У статистици друмског теретног саобраћаја обухваћене су активности пословних субјеката регистрованих у делатности саобраћаја. Квартално истраживање о друмском превозу терета (превоз за сопствене потребе) значајно је за обезбеђивање комплетних резултата о статистици друмског теретног саобраћаја. Његовим спровођењем компетирани би се резултати статистике друмског теретног саобраћаја, а уједно би се извршило усаглашавање наших статистичких података у овој области са европским статистичким стандардима и обезбедила упоредивост података на међународном нивоу. Имајући у виду сложеност овог истраживања, оно је први пут спроведено у пројекту Друмски теретни саобраћај за сопствене потребе (Road freight transport for own account), у оквиру пројекта IPA 2015. На терену је спроведено пробно истраживање за трећи и четврти квартал

2018. године, а пројекат је завршен 2019. године слањем комплетног извештаја Евростату. Планирано је да се Квартално истраживање о друмском превозу терета (превоз за сопствене потребе) редовно спроведе у 2020. години. Спровођење овог истраживања је започето у јануару 2020, као што је планирано, али су активности обустављене крајем првог квартала 2020. због ванредних околности изазваних пандемијом, као и због недостатка финансијских средстава услед смањења буџета.

У статистици ваздушног, железничког и речног саобраћаја извршена су методолошка прилагођавања у складу са ЕУ прописима у овим областима.

Настављено је редовно попуњавање заједничког годишњег упитника статистике саобраћаја (Common Eurostat/ITF/UNECE Questionnaire) и започето је редовно слање података Евростату путем Едамиса. Настављена је сарадња са различитим међународним институцијама у области статистике саобраћаја.

4.11. Регионална статистика

Развој регионалних статистика одвијао се у оквиру статистичких области у којима су реализоване предвиђене активности у одговарајућој периодици. Подаци регионалних статистика објављивани су у складу са Номенклатуром статистичких територијалних јединица која, на бази утврђених критеријума, обухвата три хијерархијска нивоа статистичке регионализације.

4.12. Географски информациони систем

1) Национална инфраструктура геопросторних података (НИГП)

Потпуна транспозиција INSPIRE директиве у национално законодавство: Од укупно пет подзаконских аката, два су донета (Уредба о праћењу и извештавању активности националне инфраструктуре геопросторних података („Службени гласник РС”, бр. 91/20.) и Уредба о спроведбеним правилима за метаподатке националне инфраструктуре геопросторних података („Службени гласник РС”, бр. 54/19.), док су преостала три акта у изради, и то су: предлог уредбе о спроведбеним правилима за интероперабилност сетова геопросторних података и сервиса, предлог уредбе о мрежним сервисима и предлог уредбе о приступу скуповима и сервисима геоподатака, укључујући јавни приступ и размену података између органа јавне власти. Усвајање наведених аката планирано је до краја 2021. године.

Усвајање стратегије НИГП-а за период 2016–2020: Нацрт нове стратегије унапређења НИГП-а за период 2021–2025. године је у изради и коначан нацрт је планиран за други квартал 2021. године. Усвајање наведене стратегије НИГП-а планирано је до краја 2021. године.

Развој Националног геопортала у складу са INSPIRE техничким спецификацијама: континуирани рад и унапређење националног геопортала у складу са INSPIRE техничким спецификацијама је у току, праћено планом развоја нове платформе Геосрбија v2.0.

Хармонизација тематских скупова података према INSPIRE техничким спецификацијама: следећи сетови података, који су у надлежности Републичког геодетског завода, усклађени су са INSPIRE-ом, и они су: Регистар административних јединица, Висине, Географска имена, Ортофото, Скуп топографских података, Адресе, Катастарске парцеле, Објекти, Статистичке јединице, Земљишни покривач.

Координација и креирање услова за сарадњу и размену геоподатака и сервиса и праћење и извештавање о статусу имплементације: услови за сарадњу и размену скупова геоподатака и сервиса биће дефинисани будућом уредбом којом ће се ближе уредити приступ скуповима и сервисима геоподатака.

Усвајањем Уредбе о праћењу и извештавању активности националне инфраструктуре геопросторних података креирани су услови за праћење и извештавање о статусу имплементације НИГП-а.

Додатно: 2019. године у оквиру Пројекта ЕАС 3 почела је активност на изради документа – „Специфични план имплементације (DSIP - Directive Specific Implementation Plan)” за INSPIRE директиву који ће представљати основу за праћење реализације активности за транспозицију, имплементацију и извршење INSPIRE директиве. Планирани рок за финалну израду СПИ за INSPIRE директиву је средина 2021. године.

2) Географски информациони систем

Унапређена је сарадња између РЗС-а и Републичког геодетског завода (РГЗ) у погледу преузимања геопросторних података путем веб-сервиса за потребе спровођења Пописа 2022, као и за друге потребе. За потребе Пописа 2022. спроведене су неопходне припреме за употребу електронске мапе у QGIS окружењу. QGIS окружење представља замену за штампане карте и корисницима омогућава интерактиван рад са геопросторним подацима, креирање карата као и преглед података. QGIS ће се користити за сналажење на терену и преузимање података из адресног регистра РГЗ-а као и за прикупљање координата нових адреса (објектима за становање) које се пронађу на терену, а нису евидентирани у постојећем адресном регистру. РЗС је израдио интерно упутство за коришћењем QGIS-а које је намењено пописивачима. За потребе Пописа 2022. креирани су QGIS пројекти/пакети за сваку општину / град / градску општину. Поступак припреме пројеката/пакета је аутоматизован развојем веб базиране апликације за аутоматско генерисање пројеката који обухватају одређену територију и који садрже најновије ортофото снимке и најжурније податке из РПЈ и АР. Израђено је упутство за преузимање и рад са преузетим QGIS пројектом. Раде се припреме за реализацију геокодирања пописних података Пописа 2022. године, како бисмо добили податке о становништву на нивоу геореференцираног кућног броја и податке из пописа приказали кроз мрежну ћелију (на 1 км²), у складу са препорукама UNECE 2020 од Евростата. РЗС ће на основу прикупљених података у Попису 2022, израдити мрежу становништва Републике Србије на 1 км², и дефинисати нови степен урбанизације, у складу са методологијом Новог степена класификације урбанизације (ДЕГУРБА).

3) Регистар просторних јединица (РПЈ)

РГЗ је у сарадњи са РЗС-ом у континуитету пратио промене у просторним јединицама и вршио ажурирање графичке базе података Регистра просторних јединица (просторне податке) у периоду 2016–2020. године. Регистар просторних јединица и Адресни регистар, у надлежности су РГЗ-а, према новом Закону о Регистру просторних јединица и Адресном регистру (од фебруара 2020. године).

За потребе Пробног пописа 2019, РГЗ је учествовао у припреми и ажурирању података, као и припреми и тестирању методолошког и технолошког решења за његово теренско спровођење.

За потребе припрема за Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године, РГЗ је припремао и ажурирао геопросторне податке који ће се користити у реализацији Пописа. Осим тога, учествовао је у припреми методолошких и технолошких решења за теренску реализацију Пописа. У складу са тим, вршена је контрола и ревизија граница статистичких и пописних кругова, а такође је пружена помоћ РЗС-у у процени броја станова/домаћинства. Припреме за Попис настављају се и у 2021. години.

IV. РЕАЛИЗАЦИЈА ИНФРАСТРУКТУРНИХ И РАЗВОЈНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ СЕ НЕ СВРСТАВАЈУ У ОДРЕЂЕНЕ ОБЛАСТИ

1. Законодавни оквир

У периоду од 2016. до 2020. године остварен је значајан напредак у правцу потпуне хармонизације статистичких стандарда, методологија и добре статистичке праксе, као основа за добијање релевантних резултата званичне статистике и њихову упоредивост са статистичким подацима европских и других земаља у испуњавању завршних одредби Поглавља 18 – Статистика – и настављено је достављање кључних података у складу са детаљним описом извора и метода у циљу постизања транспарентности процеса и квалитета података уз постизање већег нивоа усаглашености са ЕУ законодавством.

У периоду од 2016. године и почетком 2017. године Републички завод за статистику је израдио Нацрт закона о изменама и допунама Закона о званичној статистици (у даљем тексту Нацрт закона). Закон представља основни правни акт којим се регулише област званичне статистике, односно производња и дисеминација података и информација, као и организација система званичне статистике у Републици Србији. За измену и допуну Закона о званичној статистици дата је смерница у *Peer review* извештају Европске комисије о усклађености са Кодексом праксе и координационој улози националне статистичке институције из децембра 2017. године.

Након израде Нацрта закона, у току 2018. године спроведена је јавна расправа. Учесници у јавној расправи били су релевантни државни органи, невладине организације и еминентни стручњаци из ове области. Нацрт закона, са усвојеним мишљењима, достављен је Влади Републике Србије децембра 2018. године на разматрање и одлучивање. Влада је октобра 2020. године вратила Нацрт закона Републичком заводу за статистику јер исти није разматран за време трајања мандата Владе.

Према последњем извештају Европске комисије о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција за 2020. годину за Поглавље 18. у наредној години, од Србије се очекује да посебно испуни следећи захтев, односно да усвоји нови Закон о званичној статистици – којим се обезбеђује већа независност Републичког завода за статистику.

2. Управљање квалитетом

Током периода 2016–2020. године настављене су активности на имплементацији система управљања квалитетом који се ослања на Кодекс праксе европске статистике (European Statistics Code of Practice – CoP) и принципе Управљања укупним квалитетом (Total Quality Management – TQM). У циљу спровођења систематског унапређења квалитета статистичких процеса и производа, настављене су активности на идентификовању и описивању свих фаза, подпроцеса и активности у оквиру статистичког пословног процеса РЗС-а. Израђена је национална верзија општег модела статистичког пословног процеса (GSBPM), као и документ са детаљним описима сваке активности у оквиру модела. Извршено је тестирање овог модела кроз три истраживања. Као наставак ових активности планирана је израда документа Смернице за унапређење квалитета, као и рад на дефинисању стандардне документације којом ће се описивати статистички пословни процеси. Све наведене активности, између осталог, за циљ имају и стварање предуслова за имплементацију самооцењивања, интерне ревизије, као и управљања ризицима. Интензивирао је рад на изради метода и алата за самооцењивање у циљу увођења редовних провера квалитета статистичких производа и услуга. Осим тога, Републички завод за статистику је наставио редовно да спроводи Истраживање о задовољству запослених у двогодишњој периодици. Циљ истраживања био је да се прикупе информације о мишљењима и ставовима запослених о различитим питањима, на основу којих се може стећи увид у степен задовољства запослених. Поред тога, Републички завод за статистику је наставио редовно да спроводи и Истраживање о задовољству корисника, такође у двогодишњој периодици. Циљ истраживања био је да се добију информације о потребама корисника, њиховом задовољству подацима и услугама, као и да се добију информације о квалитету података и услуга које РЗС пружа. Такође, РЗС је наставио са

континуираним унапређењем сарадње са корисницима статистичких производа и услуга увођењем нових облика комуникације и информисања, а са друге стране наставио је да ради и на јачању сарадње са даваоцима података и смањивању њихове оптерећености. Настављено је спровођење континуиране едукације запослених из области управљања квалитетом, као и интензивна сарадња и размена искустава са земљама окружења и земљама Европског статистичког система.

У току периода 2016–2020. године интензивирани су активности на развоју и имплементацији система референтних метаподатака и извештаја о квалитету (РЗСМЕТА). Референтни метаподаци описују садржај и квалитет статистичких података и имају за циљ да корисницима статистичких производа пруже додатне информације за њихово исправно коришћење и тумачење. Систем референтних метаподатака и извештаја о квалитету РЗСМЕТА састоји се од репозиторијума метаподатака (SQLSERVER база података) и апликације која омогућава корисницима креирање референтних метаподатака и извештаја о квалитету. Развијен је у РЗС-у према стандардима Евростата (SIMS 2.0). Систем је пуштен у продукцију крајем 2017. године. Од тада се редовно одржавају обуке за коришћење апликације РЗСМЕТА и израду референтних метаподатака и извештаја о квалитету, а осим тога врши се и континуирано праћење и надгледање израде, као и пружање сталне подршке и помоћи запосленима при изради референтних метаподатака и извештаја о квалитету. Као резултат свега наведеног, произведени су референтни метаподаци и извештаји о квалитету за око 100 истраживања/индикатора. Референтни метаподаци су доступни корисницима на веб-сајту РЗС-а, а извештаји о квалитету се објављују на интранет порталу РЗС-а. Из система РЗСМЕТА се обезбеђује и аутоматско генерисање фајлова у SDMX формату који се потом шаљу Евростату. Осим тога, континуирано се ради на даљем унапређењу квалитета система РЗСМЕТА.

У овом периоду спроведене су активности постављања и унапређења централизованог система управљања статистичким метаподацима, као предуслова за стандардизацију метаподатака, њихову хармонизацију са европским и националним стандардима, као и централизовано одржавање и употребу у свим фазама статистичких пословних процеса. Идеја је да се метаподаци креирају / поново користе и ажурирају/допуњују у свакој фази, користећи искључиво централизовани систем управљања метаподацима који садржи метаподатке стандардизоване у концептуалном и терминолошком смислу. У том смислу формирана је база статистичких метаподатака према следећој структури: концепти, истраживања (централна компонента целог система), документација, извори података, инструменти прикупљања података, класификације и шифарници, методе прикупљања података, јединице и варијабле. Имајући поменућу структуру у виду, у посматраном периоду највише је урађено на консолидацији базе истраживања која не само да чини основу пројектованог система, већ представља и везу са осталим статистичким информационим системима који су вођени метаподацима (РЗСМЕТА, база анкетара, базе годишњих планова званичне статистике, база података административних извора и др.). С обзиром на расположиве ресурсе, приоритете у процесу стандардизације метаподатака управо су одређивале специфичне потребе поменутих информационих система. С тим у вези, највећи напредак остварен је у домену стандардизације појединих компоненти метаподатака у формату погодном за коришћење приликом припреме годишњих планова званичне статистике и извештаја о њиховој реализацији (апликације у оквиру ИСТ платформе), као и у друге сврхе. Осим тога, припремљена је прва верзија будуће базе класификација која садржи метаподатке о класификацијама структуриране према GSIM стандарду, односно према нивоима фамилија класификација, класификација, верзија и варијанти. Такође, као подршка стратешким напорима РЗС-а, у циљу успостављања координације статистичког система (координације институција као статистичких произвођача, административних извора и корисника статистичких података), урађена је прва верзија базе метаподатака институција као произвођача и административних извора. Стандардизовани шифарник институција и административних извора је први пут употребљен за потребе израде Плана званичне статистике за 2020. годину, као и за подршку новоуспостављеној платформи РЗС-а за управљање административним подацима (ADMS – Систем управљања административним подацима).

3. Класификације

1) Класификација делатности

Класификација делатности, као општи стандард према којем се врши разврставање јединица разврставања у делатности, утврђена је посебним законом. Такође, уредбама је прописана детаљна класификација и методологија за разврставање по делатностима. Класификација делатности је у потпуности усклађена са међународном класификацијом (NACE Rev. 2). Извршена је потпуна имплементација класификације делатности у статистичким истраживањима, односно њена примена у прикупљању, анализи и дисеминацији података званичне статистике.

2) Класификација производа по делатности

Статистичка класификација производа по делатностима, позната као CPA, представља класификацију производа (добара и услуга) на нивоу Европске уније (ЕУ). Класификације производа служе за категоризацију производа који имају заједничке карактеристике. Обезбеђују основу за прикупљање и израчунавање статистичких података о производњи, дистрибутивној трговини, потрошњи, спољнотрговинској размени и превозу тих производа.

Уредба ЕУ којом се утврђује CPA верзија 2.1 усвојена је у октобру 2014. а ступила је на снагу 1. јануара 2015.

3) Номенклатура индустријских производа и услуга (PRODCOM листа)

Номенклатура се у посматраном периоду користила за потребе истраживања Годишња статистика индустријских производа (PRODCOM) и била је сваке године усклађивана са променама у PRODCOM листи за релевантну годину.

4) Класификација врста грађевина

У посматраном периоду, за спровођење истраживања у Статистици грађевинарства, коришћена је Класификација врста грађевина која је у потпуности усклађена са класификацијом грађевина Европске уније.

5) Класификације статистике међународне робне трговине

- Комбинована номенклатура – царинска тарифа (ЦТ)

У периоду 2016–2020. године настављена је примена царинске тарифе усклађене са Комбинованом номенклатуром ЕУ. У потпуности је реализовано планирано усклађивање царинске тарифе са Комбинованом номенклатуром за сваку годину и повезивање промена ЦТ важеће у текућој години са верзијом ЦТ која је важила у претходној години. Обраде податка су понављане за раније године по најновијој важећој номенклатури у свакој години. Редовно су вршена и повезивања ЦТ за текућу годину са свим осталим класификацијама и номенклатурама које постоје у статистичком систему.

- Стандардна међународна трговинска класификација (SMTK)

Реализована је у потпуности примена SMTK рев. 4 на основу препорука Статистичког уреда УН. Сви нивои Номенклатуре статистике спољне трговине рев. 4 доступни су на веб-сајту, као и подаци о извозу и увозу робе, агрегирани на свим нивоима ове номенклатуре.

- Хармонизовани систем шифарских назива и ознака (HS)

До 2017. године примењиван је Хармонизовани систем назива и шифарских ознака усклађен са верзијом HS 2012. У 2017. години је извршено усклађивање са HS 2017 и настављено је са његовом применом.

- Класификација по општим економским категоријама (BEC)

У потпуности је реализована примена BEC rev. 4, усклађена са класификацијом УН за широке економске групе неопходне за усклађивања у Систему националних рачуна.

- Централна класификација производа УН (CPC)

За потребе националних рачуна и економских анализа уведена је класификација СРС и континуирано се примењује.

- Геономенклатура

Настављена је примена Геономенклатуре 2010, прате се све промене у међународним стандардима и редовно се врши одговарајуће усклађивање на националном нивоу.

6) Стандардна класификација роба за статистику саобраћаја (NST)

Стандардна класификација роба за статистику саобраћаја (NST) користи се у статистици теретног саобраћаја.

7) Класификација личне потрошње по намени (COICOP)

Структура производа финалне потрошње домаћинства заснована је на Класификацији финалне потрошње по намени (COICOP). Финална потрошња домаћинства обрачунава се на четворомесном нивоу COICOP-а. Осим обрачуна финалне потрошње домаћинства, класификација COICOP користи се у Анкети о потрошњи домаћинства и у статистици цена.

8) Класификација занимања

У извештајном периоду донета је Одлука о Јединственом кодексу шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада („Службени гласник РС”, број 56/18) и у примени је била од 01. јануара 2019. године до доношења измена и допуна Одлуке о јединственом кодексу шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада („Службени гласник РС”, број 56/18 и 101/20) која је ступила је на снагу 25. јула 2020. године, а примењује се од 24. августа 2020. године. Одлуком о Јединственом кодексу шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада прописана је употреба пет шифарника, и то: Шифарника занимања, Шифарника нивоа и врста квалификација, Шифарника држава и територија, Шифарника општина у Републици Србији, Шифарника насељених места у Републици Србији. Шифарник занимања у 2020. години садржи 3694 шифрираних занимања. На веб-сајту <http://kodekssifara.minrzs.gov.rs/> могу се погледати сви наведени шифарници.

9) Класификација образовања

Развијена је детаљна Класификација образовања на националном нивоу, нарочито након увођења Закона о националном оквиру квалификација Републике Србије. Направљени су нивои квалификација на основу ISCED-2013Ф класификације (КЛАСНОКС).

10) Класификација институционалних сектора

Класификација институционалних сектора заснива се на међународним стандардима класификације институционалних јединица (Европски систем националних и регионалних рачуна – ESA 2010, Систем националних рачуна – SNA 2008, Приручник о дефициту и дугу сектора државе – MGDD). Ова класификација користи се за разврставање јединица економије у један од пет (5) институционалних сектора и примењује се код обрачуна макроекономских агрегата и компилацији система националних рачуна, као и у другим статистичким областима.

11) Класификација функција државе (COFOG)

Класификација функција државе (COFOG) користи се приликом обрачуна финалне потрошње државе. Ова класификација није у пуној примени, имајући у виду да је обрачун издатака државе по функцијама у фази развоја.

12) Номенклатура статистичких територијалних јединица (НСТЈ)

Републички завод за статистику и Евростат договорили су се о статистичким регионима за Републику Србију крајем 2017. и почетком 2018. године, на основу предлога који је Република Србија поднела у октобру 2017. године. Ова класификација статистичких региона може формално да се уврсти као НУТС класификација за Републику Србију након приступања земље ЕУ. Република Србија је 2018. године доставила списак ЛАУ, укључујући податке о становништву и површини општина у км².

У 2018. години, из методолошких разлога, због усаглашавања са НУТС шифарником Евростата, дошло је до промене шифре НСТЈ 3 нивоа за Београдску област – уместо постојеће шифре РС111, додењена је нова шифра РС110.

13) Међународна класификација научних области (FOS)

Класификација се примењује и интерпретира на основу препорука OECD-а.

14) Међународна класификација друштвено-економских циљева (NABS)

Класификација се примењује и интерпретира на основу препорука OECD-а.

4. Регистри

1) Статистички пословни регистар (СПР)

Статистички пословни регистар је наставио са радом на унапређењу начина вођења статистичких и правних јединица, које су неопходне за спровођење пословних статистичких истраживања. У том циљу, спроведено је низ активности:

- Дефинисана је и усвојена Процедура за израду адресара и ажурирање статистичког пословног регистра на основу података из статистичких истраживања
- Уведен је *TopDown* метод за одређивање делатност предузећа на основу броја запослених ангажованих у спровођењу појединачних делатности
- Редифинисано је софтверско решење за ажурирање и прикупљање пословних података
- Редовно се дефинише годишње стање статистичке јединице Група предузећа
- Истраживање локалних јединица је континурано и њиме се спроводи контрола квалитета података у пословном регистру
- Сарадња са административним изворима се константно унапређује и дефинисана је путем различитих уговора
- Дефинисана је процедура за смањење оптерећености давалаца података
- Запослени из статистичког пословног регистра су редовни учесници на међународним скуповима
- Редовно се достављају годишњи извештаји међународним статистичким организацијама итд.

2) Регистар заштићених природних добара

У периоду 2016–2020. подаци су редовно, на годишњем нивоу, достављани за публикацију Статистички годишњак Републике Србије (поглавље: Животна средина). Достављани су подаци о: заштићеним природним добрима (заштићеним подручјима и заштићеним врстама) о броју и површини заштите; националним парковима – подаци о општинама на којима се налазе, површини, години проглашења и надморској висини; заштићеним биљним и животињским врстама – подаци о броју строго заштићених дивљих врста и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, броју дивљих врста флоре и фауне стављених под контролу промета; природном и културном баштином под међународном заштитом (списак природних и културних добара под заштитом Унеска, резервата биосфере, Рамсарских подручја); броју ИБА, ИПА, ПБА подручја, броју потенцијалних ЕМЕРАЛД подручја; списак еколошки значајних подручја Републике Србије.

3) Регистар спортских објеката и организација

Последњих пет година Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије је интензивно радио на успостављању свих ИНДОК делатности, а посебно на стварању новог, савременог националног спортског информационо-документационог система. Иницијално матичне евиденције су новим Законом о спорту, усвојеним у фебруару 2016. године, преименоване у Националне евиденције и проширене за 2 нове евиденције. Због тога је Завод за спорт и медицину спорта РС 2016. године израдио нови софтвер за вођење националних евиденција у области спорта, у потпуности усклађен са

Законом о спорту, и континуирано га усавршава. Применом електронских средстава за обраду и складиштење података – као јединствена, централна, електронска база података, Националне евиденције омогућавају редовно добијање релевантних и потпуних информација о свим чиниоцима система спорта Републике Србије.

У завршној фази је пројекат „Унапређење софтвера за вођење националних евиденција у области спорта Републике Србије“.

5. Базе података

1) База података ДевИнфо

Значајно је унапређена база ДевИнфо Република Србија и уведена је могућност да се прати реализација Циљева одрживог развоја. База садржи све Циљеве и потциљеве одрживог развоја и крајем децембра 2020. било је могуће пратити 83 индикатора ЦОР-а. Крајем 2020. године база је садржала укупно 354 индикатора за ниво Републике Србије, који се редовно ажурирају. Овако богат скуп индикатора даје могућност праћења и осталих националних стратегија, као што су смањење сиромаштва, затим политике родне равноправности, положаја младих и друго. Развијен је и ДевИнфо ЦОР (SDG) веб-портал за визуелни приказ свих индикатора Циљева одрживог развоја који се налазе у бази Република Србија, који се директно синхронизује са базом.

Базе података Преглед стања и развоја општина и Природно кретање становништва садрже податке до општинског нивоа. База Преглед стања и развоја општина садржи 180 индикатора, за период од 2008. до 2020. године, а база Природно кретање становништва прати основне показатеље виталне статистике (9 индикатора) за период од 1961. до 2019. године. Да би се корисницима олакшало коришћење података, за ове две базе су креирани профили, за све територијалне нивое, од нивоа Републике Србије до нивоа општина. Профили и базе се редовно ажурирају и заједно објављују и стално се унапређују – како по садржају, тако и визуелно. Интензивно се користе на општинском нивоу у јединицама локалне самоуправе, канцеларијама за локални економски развој и од стране других корисника и доносилаца одлука. Унапређен је и ДевИнфо веб-сајт са новим садржајем (упутства, шифарници и друга документа) и урађена је визуелизација изабраних индикатора из база података.

Инсталирана је, и од 2017. године се користи, нова верзија софтвера ДевИнфо 7.0, која омогућава приступ свим базама преко интернета из веб-претраживача. Корисницима је доступна детаљна документација са примерима за коришћење програма, садржајима база и др. Овај програм омогућава брзу претрагу база, и лако генерисање табела, графикона и мапа. Осим тога, за даљу обраду и коришћење података у неком другом програму, сви корисници имају и могућност преузимања свих података.

2) Базе података из области статистике спорта

Континуирано се ради на одржавању база података. Постоје базе података које креирају кровне спортске организације: ОКС, ПОКС и ССС а везане су за рангирање, односно категорисање спортиста и спортских стручњака, које се достављају најкасније до краја јануара текуће године за претходну годину, а све у складу са критеријумима и мерилима утврђеним важећим правилницима. Базе података које Министарство омладине и спорта креира садрже комплетне податке о: врхунским спортистима којима се додељује стипендија за спортско усавршавање; спортистима и тренерима освајачима медаља на релевантним спортским такмичењима за које се додељује новчана награда; спортистима и тренерима којима је додељено национално спортско признање. Омогућен је одабир података према задатим критеријумима и преузимање података у excel формату.

6. ИТ инфраструктура

Унапређењу процеса пословања статистичког система допринеле су следеће активности: квалитетан хардвер који омогућава обраду велике количине података и добијање резултата обраде у кратком времену; брзи комуникациони линкови који омогућавају директну везу између рачунара и размену података са корисницима; адекватан софтвер за унос, обраду, архивирање и дисеминацију података; интероперабилност – способност да два или више система или компоненти размењују и користе

дељене информације; заштита информационог система; стандардизација пословних процеса и трансакција; прелазак на веће коришћење онлајн канала; даљи развој Business Intelligence платформе, као и праћење и коришћење нових трендова и технологија (Open Data, Big Data, Data Mining итд.). Наведене активности су учиниле пословање статистичког система успешнијим и ефикаснијим.

1) Координација и управљање

У току 2020. године урађена је велика инфраструктурна реорганизација Data центра. Замењени су сви каблови, *свичеви* и пратећа мрежна опрема неопходна за несметано функционисање РЗС-а. У оквиру консолидације Data центра урађена је консолидација локалне мреже (LAN), VPN-а, *storage* система и ситема за архивирање и *backup*-овање података. ИСТ, као платформа за обраду података, континуирано се развија и усмерава ка свим модалитетима прикупљања података. Системска мрежа је проширена са могућношћу да сви запослени могу да остваре удаљену везу са својим рачунаром на послу. Континуирано се унапређује сарадња са водећим ИТ компанијама у Србији.

2) Услуге повезане са административним апликацијама

Средином 2018. године започет је развој Система за интеграцију административних извора које РЗС преузима из евиденција и регистара државних институција Републике Србије за потребе статистичких истраживања. С обзиром на комплексност Система у претходном периоду завршено је 40% развојних активности.

3) Технологија информационих и електронских колаборационих система

Набављени су нови сервери за потребе предстојећих пописа – становништва и пољопривреде. Набављено је 15.500 лаптоп рачунара за потребе спровођења пописа. Урађен је, и спроведен у дело, план за инсталацију и унапређење софтвера на свих 15.500 рачунара. ИСТ, као платформа за обраду података, континуирано се развија и усмерава ка свим модалитетима прикупљања података, ИСТ је унапређен новим модулом који покрива рад на терену за време трајања оба пописа (становништва и пољопривреде). Покривене су све потребе ИПА пројеката везане за ИТ подршку.

4) Системи за размену података

За размену података и референтних метаподатака са Евростатом и ММФ-ом РЗС примењује SDMX (Statistical Data and Metadata eXchange) стандард, који представља међународни стандард за размену података и метаподатака. У оквиру система за дисеминацију података имплементирани су алати Евростатове SDMX – RI инфраструктуре. Према одговарајућој SDMX структури, у складу са захтевима Евростата, завршен је значајан број мапирања (повезивања) сетова података у оквиру централизоване статистичке базе података са одговарајућим сетовима података за потребе Евростата.

У оквиру ИПА 2017 пројекта настављен је рад на унапређењу националног система референтних метаподатака (РЗСМЕТА), према међународном SIMS 2.0 стандарду. Поред запослених у РЗС-у, систем је доступан корисницима свих институција које су део националног статистичког система. Настављен је развој Система структурних метаподатака статистичког националног система започет у 2019. години. Континуиран рад на унапређењу одговарајућих сервиса за размену података са националним институцијама једна је од приоритетних активности РЗС-а у циљу повећања транспарентности статистичких података. У оквиру ИПА 2017 пројекта, утврђен је план активности за успостављање система аутоматизованог слања података у Евростат према утврђеној периодици одговарајућих сетова података. Развој система започет је у 2020. години и биће настављен у оквиру ИПА 2019 пројекта.

За размену података са националним институцијама РЗС је развио неколико веб-сервиса и континуирано ради на њиховом унапређењу и развоју нових.

5) Системи за прикупљање података и пренос основних података

Континуирано се развија интегрисани система података ИСТ који се користи у РЗС-у за прикупљање и обраду података. ИСТ је софтверски пакет, у потпуности развијен у Републичком заводу за статистику, чија је основа метабаза структурних података, док се идејни концепт заснива на GSBPM-у (Генерички модел статистичких пословних процеса). Континуирано је унапређивана сарадња са међународним организацијама - Евростат, UNECE, EFTA кроз низ радионица.

7. Методологија узорка

1) Алокација и избор узорка

У периоду 2016–2020. посебна пажња је била посвећена коришћењу R пакета за потребе методологије узорка: MAUSS-R пакета за алокацију узорка у случају више параметара и више домена, који је прилагођен и тестиран за коришћење у појединим истраживањима на предузећима, пакета SamplingStrata којим се дефинише оптимална стратификација популацијског оквира за задату прецизност у случају већег броја домена и варијабли, MultiWay Sample Allocation који је применљив за случај вишеструке стратификације, али и за случај обичне стратификације и омогућава контролу очекиваних узорачких грешака за више параметара и неколико референтних популација. Радило се на развијању R функције за обележавање пописних јединаца, поделе оквира на *take-all*, *take-some* и *take-none* јединца на основу *Hidiroglou*-овог алгорита.

Посебна пажња је била посвећена дефинисању плана узорка који обухвата формирање основног скупа и оквира за избор узорка, алокацију и начин избора узорка, за нова комплексна истраживања у софтверском језику SAS: FSS 2018 – истраживање о структури пољопривредних газдинстава, MICS 2019 – истраживање вишеструких показатеља, за Истраживање о зарадама и часовима рада, које је прво истраживање оваквог типа спроведено на локаним јединицама пословних субјеката и за анкету о коришћењу друмских теретних возила.

2) Оцењивање параметара и узорачких грешака

Спроведена је ревизија расподеле статистичких истраживања у блокове Система координације оквира за избор случајних узорака из Статистичког пословног регистра у софтверском језику SAS. Анализирана је постојећа методологија координације у погледу: броја блокова истраживања према почетној тачки за избор случајног узорка, броја ротационих група и годишњег померања PRN бројева. Због истраживања која захтевају избор локалних јединица пословних субјеката из СПР-а, анализирана је могућност дефинисања система координације локалних јединица; Радило се на развијању R функције за избор координисаних случајних узорака са придруженим перманентим случајним бројевима која се заснива на шведском систему координације оквира за избор узорака и узорака из Пословног регистра (SAMU).

Радило се и на оцени грешке индекса (текућа година у односу на претходну) координираних узорака Кварталног структурног истраживања о пословању привредних друштава – СБС-03 у софтверском језику SAS. Извршене су симулације ради поређења неколико алтернативних метода оцена грешке и припремљен је документ са детаљним описом рада, резултатима и препорукама „Оцењивање стандардне грешке индекса у случају координираних узорака”.

За Анкету о радној снази израђени су пондери за панел-узорак и оцене којима се мери промена броја запослених, незапослених и неактивних за два узастопна квартала у софтверском језику SAS. Радило се на развоју методологије за израду месечних оцена, применом регресионог композитног система оцењивања, коришћењем ReGENESEES софтвера као и пондера за месечне оцене на основу доменске реализације узорка уз примену метода калибрације за основне контингенте. Постављањем регресионог модела за приказ приближних вредности узорачких грешака у ReGENESEES софтверу као и његово усавршавање, омогућило је корисницима података добијених на основу узорка, преглед поузданости података који користе. У пакету SAE-R за оцењивање за мале домene применом појединих модула израчунате су оцене броја запослених и незапослених за ниже територијалне нивое.

За нова истраживања као што су FSS 2018 – истраживање о структури пољопривредних газдинстава, MICS 2019 – истраживање вишеструких показатеља, Истраживање о зарадама и часовима рада, пробна анкета о коришћењу друмских теретних возила извршено је комплексно оцењивање параметара и узорачких грешака у софтверском језику SAS.

3) Развојне активности из методологије узорка путем међународне сарадње и унапређења софтверске подршке

У периоду од 2016. до 2020. године спроведене су активности Одсека за европске интеграције и међународну сарадњу, реализоване путем учествовања у међународним пројектима и на конференцијама. Осим тога, путем ове сарадње, спроведена је и обука запослених из области које су од значаја за унапређење рада.

8. Анализа временских серија

У петогодишњем периоду, у складу са планом, реализоване су све активности везане да десезонирање. РЗС врши десезонирање временских серија следећих статистичких области: Индустријска производња, Унутрашња трговина, Спољна трговина, Анкета о радној снази, Грађевинарство, БДП, Туризам, као и десезонирање разних других серија, у зависности од тренутних потреба (публикације, билтени и сл.). Ради добијања статистички најпоузданијих резултата, редовно се ради тестирање и анализа различитих метода десезонирања. Најчешће су коришћени следећи модели: аутоматски, ваздухопловни аутоматски (модел који се користи је ARIMA [0, 1, 1] [0, 1, 1], али софтвер сам врши одабир између адитивне или мултипликативне варијанте модела) и ваздухопловни мултипликативни са логаритамском трансформацијом. За десезонирање се користи софтвер JDemetra+.

У оквиру послова везаних за анализу временских серија извршена је и екстракција пословног циклуса из серије кретања кварталног БДП-а (од 2000. године), а затим детекција обртних тачака (тј. девијације циклуса у односу на дугорочни тренд). Као резултат добијена је јаснија слика кретања националне економије (представљене кретањем БДП-а) и информација о томе да ли је изнад или испод тренда, као и да ли је у растућој или опадајућој фази.

За прогнозу кварталне и годишње стопе раста БДП-а у кратком року развијен је и Макроеконометријски систем водећих индикатора привредне активности Србије. Базиран је на кретањима свих значајнијих области макроекономије домаће привреде и садржи укупно око 3.000 изабраних варијабли, односно временских серија са најбољим статистичким карактеристикама, из реалног сектора, фискалних токова, платног биланса, монетарног сектора итд. Систем водећих индикатора омогућио је прогнозе кретања кључних компоненти БДП-а: индустрије, пољопривреде, грађевинарства и услуга. У међувремену је развијен и модел прогнозе потрошачких цена.

Индикатор месечног кретања БДП-а указује на месечно кретање укупне економске активности националне економије. Добија се као пондерисани просек одговарајућих месечних индикатора: индекса физичког обима производње, вредности изведених грађевинских радова и индекса извршених часова рада, вредности промета у трговини на велико и мало, вредности промета угоститељских услуга, броја ноћења туриста, индекса физичког обима саобраћајних услуга, индекса физичког обима телекомуникационих услуга, стања депозита и кредита, индекса броја запослених и индекса физичког обима пољопривредне производње. Као пондери користе се удели наведених делатности и области у БДП-у. Индикатор се усаглашава са кретањем кварталног БДП применом процедуре бенчмаркирања, којом се задржава месечна динамика економске активности под ограничењима која дају подаци о кварталном БДП-у.

У 2019. години започето је са детаљном анализом серије Индекса економске климе (енгл. Economic Sentiment Indicator – ESI). У питању је композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача (прерађивачка индустрија, услужне делатности, потрошња становништва, грађевинарство и трговина на мало), чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности. ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

9. Информисање и дисеминација

Производњом висококвалитетних података, њиховим презентовањем и јачањем комуникације са корисницима остварује се један од основних циљева – препознатљивост, независност и међународна упоредивост званичне статистике. Како би се олакшао приступ производима и услугама које пружа РЗС, корисницима је омогућено да путем различитих канала и сервиса могу доћи до потребних података и правовремено се информисати.

Основни циљ дисеминације статистичких података јесте да се задовољи потреба корисника.

У периоду од 2016. до 2020. године, у области комуникације и информисања, у циљу савременог приступа подацима и савременој комуникацији са корисницима извршена су следећа унапређења:

- Израђен је нови веб-сајт и редизајнирана је дисеминациона база података, у оквиру пројекта ИПА 2012. у периоду 2016–2017. Веб-сајт је пуштен у продукцију у априлу 2018. године. Континуирано се прати веб-аналитика на основу које се уочава стално повећање броја корисника и отворених страна. Број корисника је 2020. године повећан за 56% у односу на 2019, а број отворених страна за 26%.
- Унапређен је веб-сервис за подношење, евидентирање и обраду захтева корисника. У периоду 2016–2020. укупно је обрађено 8.133 захтева. Из године у годину бележи се пад броја захтева, што је резултат развоја савременог приступа подацима (развој веб-сајта и дисеминационе базе података). У 2020, у односу на 2016. годину, дошло је до пада броја захтева за 28%.
- РЗС настоји да у складу са европском праксом подржи потребе научноистраживачких организација и да обезбеди анонимизирани микроподатке који ће се користити у научноистраживачке сврхе. Доступност података за потребе истраживања значајно повећава аналитичку вредност података који су прикупљени кроз различите пописе и анкете које спроводи РЗС. У периоду од 2017. до 2020. године укупно је обрађено 88 захтева за анонимизираним микроподацима.
- Израђена је нова апликација за израду, објављивање и ажурирање Календара објављивања, која преко веб-сајта корисницима пружа правовремену информацију о планираном објављивању публикација за целу календарску годину, као и приступ ранијим Календарима објављивања. У периоду 2016–2020. године проценат реализације рокова објављивања износи 97,6%.
- Аутоматизован је процес информисања медија о објављеним саопштењима и публикацијама. У оквиру израде новог веб-сајта, унапређен је и веб-сервис за обавештавање корисника путем имејла о новим саопштењима која су објављена на нашем веб-сајту.
- Комуникација са медијима је веома важна, с обзиром на то да су медији кључни корисници статистике и врло битна спона између произвођача статистике и јавности. Резултати дневне анализе и мониторинга медијских објав показују да је у периоду од 2016. до 2020. у медијима укупно објављено 25.593 прилога. Поређењем податка из 2020. у односу на 2016. годину дошло је до повећања медијских објав од 100,68%.
- РЗС обавља промотивне активности с циљем да се стручна јавност и потенцијални корисници информишу о статистичким производима. У периоду 2016–2020. организоване су укупно 32 конференције (укључујући промоције публикација и Сајам књига).
- У периоду 2016–2020. године објављено је 1.776 саопштења и 302 публикације.
- Послови на формирању и одржавању библиотечког фонда посебно су били интензивирани у периоду од 2019. године с обзиром да је извршена ревизија и пресељење библиотечког фонда из библиотеке у Кнеза Милоша у библиотеку у Милана Ракића. Током 2020. године започета је и ревизија фонда библиотеке у Милана Ракића. За ове потребе урађена је и ИТ инфраструктура која ће омогућити електронски унос и претрагу публикација у библиотеци односно електронску инвентарну књигу и каталог. Ова инфраструктура ће омогућити и претрагу публикација путем онлајн каталога.

- Током 2019. године извршене су опсежне припреме на прикупљању документације о раду РЗС-а да би се поводом 75 година од оснивања РЗС-а објавила монографија „Наших 75 година”.
- Оријентација ка корисницима представља један од општих принципа у поступцима дисеминације. Како би се откриле потребе и степен задовољства корисника који користе производе и услуге статистике, РЗС сваке две године спроводи опште Истраживање о задовољству корисника. Последње истраживање, од укупно четири, спроведено је 2019. године, а резултати свих истраживања објављени су на веб-сајту РЗС-а.
- Развој промоције статистичких података на друштвеним мрежама започео је отварањем Твитер налога 2012. године, док је Инстаграм налог отворен 2020. године. РЗС на Твитер налогу @StatistikaSrb, на српском и енглеском језику, објављује најновије информације о резултатима статистичких истраживања и актуелностима. На Инстаграм налогу је у току 2020. године објављено 70 постова.
- Израда visibility планова поводом имплементације пројеката ИПА 2015, ИПА 2016 и ИПА 2018 и рад на свим активностима који се односе на комуникацију и видљивост пројекта за све учеснике и циљне групе (ажурирање вести на веб-станици пројекта, промотивни материјал, фотографије, организовање конференција, извештаји, сарадња са медијима и друго).
- Припрема и учествовање на Peer review 2017. (Принцип 4 – Посвећеност квалитету, Принцип 13 – Правовременост и поштовање најављених рокова објављивања и Принцип 15 – Доступност и разумљивост).
- Учествовање на међународним састанцима из области дисеминације података и корисничке подршке.
- Прикупљање, обрада и извештавање о излазности и резултатима гласања на парламентарним и председничким изборима, као и изборима за националне савете.

Почев од септембра 2018. године Народна банка Србије (НБС) је, на свом веб-сајту, проширила обухват података које објављује статистиком каматних стопа на кредите и депозите за микропредузећа, мала, средња и велика предузећа, као и подацима о врстама индексација камата на динарске кредите и депозите привреде и становништва.

За област статистике платног система НБС је редовно, на својој интернет презентацији, објављивала податке о платним услугама и коришћењу инструмената плаћања у предвиђеним роковима (најкасније 40 дана по истеку рока за давање података од стране извештајне јединице), као и о општим показатељима функционисања наведених платних система по дефинисаним периодикама индикатора (квартално и месечно).

ДИСЕМИНАЦИОНА БАЗА

У периоду 2016–2017. године, у оквиру националног пројекта ИПА 2012, значајно је унапређена централизована статистичка база података како би корисницима уз податке били доступни сви релевантни метаподаци (датум објављивања/ажурирања, извор података, статус податка и сл.). Развијен је нови веб-интерфејс (data.stat.gov.rs) чиме је корисницима омогућено да на једноставан начин претражују и преузимају серије података за велики број статистичких индикатора у различитим, машински читљивим, форматима. Успостављањем јединственог система референтних метаподатака (РЗСМЕТА), у оквиру поменутог интерфејса корисницима су доступни сви релевантни референтни метаподаци о сваком индикатору. Унапређена структура статистичке базе података обезбедила је могућност да се са једног централизованог места могу дисеминирати подаци за различите потребе и коришћењем различитих сервиса. У складу са тим, издвајамо најзначајније активности на унапређењу статистичке базе података спроведене у периоду 2016–2020:

- имплементирани алати Евростатове SDMX – RI чиме је омогућено преузимање података и у SDMX формату и мапирање (повезивања) сетова података са одговарајућим сетовима података за потребе Евростата чиме је успостављено аутоматско креирање одговарајућих SDMX фајлова и њихово слање у Евростат;

- развој националне странице сумарних података за потребе ММФ-а са директним преузимањем сетова података, чији је извор РЗС, у SDMX формату (NSDP-Serbia);
- развој веб-сервиса за аутоматизацију доступности сетова података на порталу отворених података РЗС-а;
- креирање нових сетова података статистичких индикатора;
- развој компоненте за аутоматско креирање стандардизованих статистичких саопштења и објављивање истих према календару објављивања;
- развој визуализације статистичких података (интерактивне мапе, инфографика и др.).

ПОРТАЛ ОТВОРЕНИХ ПОДАТАКА

У ери експанзије информационих технологија, подаци су постали основа за креирање и планирање свих друштвених и пословних процеса, те је потреба за њима у огромном порасту. Отворени подаци препознати су као један од кључних фактора за достизање циљева одрживог развоја и дигиталну трансформацију друштва. Отварање података у поседу јавних институција ради њихове поновне употребе стратешко је опредељење Владе Србије, што је записано у Стратегији развоја електронске управе у Републици Србији за период од 2015. до 2018. Почетком 2016. формирана је Радна група за отворене податке у чијем раду представници Републичког завода за статистику веома активно учествују. За свој допринос, крајем 2018. године, РЗС је добио признање као једна од 10 институција шампиона у области отворених података. Том приликом РЗС је представио свој нови портал отворених података (opendata.stat.gov.rs). На порталу се тренутно може наћи око 640 сетова података, са одговарајућим референтним метаподацима, који се могу преузети у различитим форматима. Јединствена статистичка база података, пројектована по највишим стандардима, омогућила је да доступност нових скупова података буде аутоматизована (нови индикатор у статистичкој бази чији су подаци јавно доступни, аутоматски је доступан и на порталу отворених података). Током 2019. године извршена је интеграција статистичког портала отворених података са Националним порталом отворених података чиме је значајно повећана доступност података које производи и објављује званична статистика.

ПОРТАЛ ЗА ПРАЋЕЊЕ ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА (ЦОР)

У складу са развојем нових индикатора који се дефинишу у међународном статистичком систему или произлазе из развоја националних стратешких докумената, РЗС је средином 2018. године започео рад на развоју јединственог информационог система за обједињавање индикатора по било којој стратегији (тренутно постојећим или будуће развијеним), без обзира на извор. Део овог система јесте јединствени Национални портал за праћење квантитативних индикатора различитих стратегија. У складу са тренутним потребама (како у свету тако и у Републици Србији) акценат је на развоју Националне платформе за извештавање о индикаторима Циљева одрживог развоја (ЦОР), као једног дела горе поменутог портала. РЗС, као део Међуресорне радне групе за Циљеве одрживог развоја (ЦОР), има важну улогу у праћењу ове стратегије, те је самим тим развој и унапређење портала тренутно усмерио ка потребама праћења индикатора ЦОР. Почетком 2019. године портал за праћење индикатора ЦОР (sdg.indikatori.rs) пуштен је у рад. С обзиром на то да је истраживање извора ЦОР индикатора континуиран процес, у 2020. години Република Србија је достигла број од 96 индикатора ЦОР који су доступни корисницима поменутог портала, као и корисницима статистичке базе података. У 2020. години настављен је рад на унапређењу портала и започете су развојне активности на успостављању портала отворених података за ЦОР индикаторе и интеграцији са Националним порталом отворених података.

10. Међународна статистичка сарадња

Континуирано достављање расположивих статистичких података најзначајнијим међународним организацијама допринело је усклађивању методологија и добијању међународно упоредивих показатеља. Активности спроведене у оквиру међународних радних група и учешће на састанцима допринели су остваривању добрих међународних односа. Споразуми о сарадњи склопљени са

статистичким институцијама, створили су предуслов за развој билатералне сарадње. РЗС је склопио билатерални споразум са: Агенцијом за статистику Босне и Херцеговине (2017), Националним статистичким институтом Бугарске (2018), Федералним заводом за статистику Босне и Херцеговине (2018), Државним статистичким заводом Републике Македоније (2018), Националним институтом за статистику Румуније (2019) и Федералном службом за државну статистику Руске федерације (2019). Спроведене активности су повећале степен усаглашености статистичког система Србије са Европским статистичким системом. У прилог томе говори званично отварање Преговарачког поглавља 18 – Статистика – на Међувладиној конференцији Европске уније и Републике Србије, 10. децембра 2018. године као и извештај *Peer review* мисије (организоване од стране Евростата, децембра 2017. године) у коме је јасно истакнут висок степен усаглашености Статистичког система Србије са европским статистичким системом. Напредак је препознат и у извештајима Европске комисије о напретку Србије у процесу европских интеграција у оквиру Поглавља 18 које се односи на статистику.

Један од најзначајнијих видова јачања административних капацитета РЗС-а спроводи се уз подршку пројеката финансираних из претприступних фондова (ИПА), како националних тако и вишекорисничких (Multi-beneficiary programme) програма и других донатора. Циљ ових међународних програма статистичке сарадње је унапређење статистичког система Републике Србије у правцу хармонизације са Европским статистичким системом (ЕСС) у циљу побољшања прикупљања и квалитета званичних статистика које су упоредиве на нивоу ЕУ у кључним областима, као и да се одржи постигнута усаглашеност у оквиру већ реализованих програма статистичке помоћи.

Усаглашавањем ће се олакшати и унапредити упоредивост података на националном, регионалном и међународном нивоу, по врсти прикупљених података и по времену њиховог прикупљања као и побољшање процеса доношења одлука заснованог на подацима.

Током ових година био је актуелан већи број ИПА пројеката који су се налазили у различитим фазама пројектног циклуса. Ти пројекти су следећи: ИПА Национални програм – ИПА 2012 – Јачање статистичког система Србије побољшањем методологија и стандарда као и кроз примену добре праксе; ИПА 2016 – Анкета о структури пољопривредних газдинстава; ИПА 2016 – Развијање ефикасног и одрживог статистичког система у складу са Европским статистичким системом и ИПА 2018 – ЕУ за развој статистике у Србији; Вишекориснички ИПА регионални програми: ИПА 2014, ИПА 2015 и ИПА 2017.

Реализовани су пројекти подржани од стране различитих донатора: Истраживање о пословној клими и потрошњи становништва, Истраживање вишеструких показатеља у Србији, TransMonEE, Peshes, YOUMIG – Унапређење институционалних капацитета и поспешивање сарадње у циљу суочавања и поступања у складу са утицајима транснационалних миграција младих, Анкета о површинама и оствареној производњи ратарских усева за Републику Србију, Sida – регионални и национални пројекат, Истраживање о коришћењу времена, Бугарски прекогранични дијалог, Процена капацитета деце и сметње у развоју, Рачунање индекса родне равноправности.

Успешно је реализован пројекат о развоју и имплементацији система за процену достигнућа високошколских установа и система у Србији у оквиру Еразмус програма.

Завод се налази у улози посматрача на Interreg програму прекограничне сарадње Србије са Мађарском, Румунијом, Хрватском и Бугарском, за период 2021–2027.

Имплементација различитих врста пројеката има за циљ усклађивање званичних статистичких података са међународним статистичким стандардима, класификацијама и методологијама, као и усвајање добре статистичке праксе других земаља. Спровођење ових пројеката представља саставни део интензивних напора које Република Србија улаже у оквиру придруживања Европској унији.

Народна банка Србије је редовно достављала међународним организацијама расположиве податке из своје надлежности:

- Монетарна статистика и статистика каматних стопа (Европска централна банка, ММФ),
- Статистика економских односа са иностранством (Евростат, УН, ММФ, Светска банка),
- Тромесечни дуг јавног сектора (ММФ),

- Податке за потребе редовног извештавања Банке за међународна поравнања,
- Податке статистике платних система, платних услуга и инструмената плаћања (за потребе попуњавања ММФ Упитника о доступности и коришћењу финансијских услуга – Financial Access Survey – FAS).

Представници Народне банке Србије су редовно учествовали на састанцима радних група и Комитета Евростата:

- Радна група за статистику платног биланса,
- Радна група за статистику трговине услугама,
- Радна група за статистику у случају прекомерног дефицита буџета,
- Комитет за монетарну, финансијску и платнобилансну статистику. Представници Народне банке Србије су учествовали у раду Комитета Ирвинга Фишера у оквиру Банке за међународна поравнања.

Агенција за заштиту животне средине је редовно достављала Европској агенцији за животну средину (ЕЕА) и Европској мрежи за информације и посматрање (EIONET) расположиве податке из своје надлежности:

- Податке о квалитету ваздуха,
- Часовне вредности квалитета ваздуха, у реалном времену,
- Емисије загађујућих материја у ваздух у складу са LRTAP конвенцијом,
- PRTR извештавање,
- Податке о заштићеним природним подручјима,
- Податке о квалитету површинских вода,
- Податке о квантитету вода, преузете од Републичког завода за статистику и Републичког хидрометеоролошког завода.

11. Безбедност података и статистичка поверљивост

Званична статистика остварује потпуну заштиту права давалаца података и статистичких јединица. Начело поверљивости обухвата заштиту података који се односе на појединачну статистичку јединицу, с тим да се индивидуални подаци могу користити само у статистичке сврхе. Закон о званичној статистици налаже одговорним произвођачима статистике да након завршетка обраде прикупљених података одстрањују идентификаторе извештајних и статистичких јединица. Подаци прикупљени, обрађени и ускладиштени у сврхе званичне статистике поверљиви су онда када физичко или правно лице може да се непосредно или посредно идентификује именом, адресом или идентификационим бројем. Поверљиви подаци се не могу користити ради утврђивања права и стварања обавезе извештајној јединици.

Уз консолидацију Data центра, унапређене су све безбедносне процедуре. Континуирано се ради на њиховом даљем унапређењу. Прате се светски трендови у наведеној области. У инспекцији Data центра и ИКТ система РЗС-а, као ИКТ система од важности за Републику Србију, РЗС је добио највише оцене. За предстојеће пописе, урађен је план и спроводе се сва апликативна правила безбедности (криптовање, временско означавање промена, корисничко означавање промена), а у вези са Законом о заштити личних података. Одговорни произвођачи званичне статистике предузимају све прописане административне, техничке и организационе мере неопходне за заштиту поверљивих података.